

Snelvuurveldkanon van Vickers Sons & Maxim Ltd.

Twee nieuwe snelvurende veldkanonnen.

(Met eene photographie.)

Hetgeen wij reeds enkele jaren geleden met zekerheid meenden te kunnen voorzien, namelijk dat eene herbewapening van de veldartillerie, binnen weinige jaren, niet zou zijn te ontgaan ¹⁾, is werkelijkheid geworden; de veldartillerie der verschillende Staten van Europa heeft het vraagstuk ernstig ter hand genomen en ten deele reeds tot oplossing gebracht, ofschoon wij, wat ons persoonlijk inzicht betreft, de ons bekende oplossingen nog niet gaarne onvoorwaardelijk zouden willen aanvaarden. Wat bij voorbeeld het nieuwe Duitschê veldgeschut betreft, achten wij de ontzaggelijke uitgaven, aan de aanschaffing daarvan verbonden, niet geëvenredigd aan de bereikte voordeelen en komt het ons dan ook voor te doen te hebben met eene tijdelijke voorziening, om intusschen de bestudeering van het ingewikkelde vraagstuk der nieuwe bewapening met niet minder volharding dan tevoren voort te zetten, ten einde tot de meer gewenschte definitieve oplossing te geraken. Groote Staten zijn weleens verplicht aldus te manoeuvreeren; het zou niet moeielijk vallen eene soortgelijke beschouwing betreffende het geweevraagstuk met meerdere voorbeelden te staven.

Wij meenen op het vorenstaande de aandacht te mogen vestigen, opdat het te onzent, waar zoo langzamerhand het veldgeschutvraagstuk ook wat ernstiger onder de oogen gezien wordt, niet te veel moge heeten, dat men toch in Duitschland reeds tevreden is met dit of dat resultaat, alsof daarmede dan alles gezegd zou zijn. Nog steeds blijven wij, althans in hoofdzaak, vasthouden aan de ontwerp-gegevens door ons medege-deeld in „de Militaire Spectator” 1897, No 8, die uit den aard der zaak niet door een ieder zullen onderschreven worden en voor verbetering vatbaar zijn.

Trouwens, in ons oog staat de Oostenrijksche en de Fransche techniek hooger dan de Duitsche. Daarentegen staan Oostenrijk en Duitschland bovenaan wat schietwezen en dus practisch gebruik van de vuurwapenen betreft; op dat gebied is bij genoemde Staten nog menig lesje te nemen, maar hierover willen wij thans zwijgen.

Laat ons liever, alvorens tot eene beknopte beschrijving van de door

¹⁾ Zie „de Militaire Spectator” 1895, No. 4 e. v., de artikelen: „Het moderne snelvurend veldgeschut.”

ons bedoelde twee geschutstelsels: *Vickers-Darmancier* en *Vickers Sons & Maxim Ltd.* over te gaan, een vluchtigen blik slaan op den stand van het onderwerpelijke vraagstuk. Wij laten daarbij de gevoelige kwestie van het sluitsysteem, die wel een nationaal karakter schijnt te dragen, buiten beschouwing. Alleen zij dit als onze overtuiging vermeld, dat de schroefsluiting het beste kan voldoen aan de eischen voor het sluitmechanisme van snelvurend veldgeschut. Verticaal bewegende sluitstukken hebben, als zijnde onbetrouwbaar, bij ons nimmer genade kunnen vinden, tenzij voor machine-geschut van zeer klein kaliber, doch zeker nooit voor veldgeschut.

Overigens is men het algemeen er over eens, dat aan den vuurmond eene zekere zijdelingsche verplaatsing over de affuit moet worden toegelaten, hetgeen het eenvoudigst te bereiken is door middel van een verticalen tap, alsmede dat de richtmiddelen vlugger dan tot dusver moeten zijn te bedienen, o. a. door gebruik te maken van tandradbeweging. Wij zouden nog wel den opzet met hellenden stand, zooals bij het kanon van 8 cM. Br. is toegepast, doch in modern kleed weder in eere hersteld willen zien, al zullen misschien velen ons een zoodanig conservatisme tot een verwijt maken. ¹⁾

Omtrent de affuit zij aangeteekend, dat de schop of spoor, die zich bij het eerste schot in den grond werkt om vervolgens aan de affuit een vasten stand te geven, algemeen instemming heeft gevonden. Toch diende het remtouw te baat genomen te worden om het beoogde doel meer afdoend te bereiken, dat wil zeggen, het herstellen van het stuk na het schot, ten bate van de vuursnelheid, onnoodig te maken, zoo mogelijk zelfs zonder herziening van de richting. Edoch, naar luid van verschillende berichten, beantwoordt de combinatie schop-remtouw niet aan de verwachtingen, omdat de vuurmond bij het schot niettemin sprongen naar rechts en links blijft maken, waardoor ook, uit den aard der zaak, de raden veel te lijden hebben. Wellicht in verband hiermede is dan ook, met name door KRUPP, eene verbetering in de radconstructie gebracht, die, op zichzelf beschouwd, in de practijk heeft getoond inderdaad een vooruitgang op dat gebied te zijn.

Aan voornoemd bezwaar heeft men getracht tegemoet te komen door de affuit te doen bestaan uit twee ten opzichte van elkander verschuifbare deelen. Zoo ontstond de wieg, die met den vuurmond terugglijdt over het samenstel van zijwangen, as en raden; zoo ontstonden ook de eigenaardige typen van affuitconstructie systeem - *Canet* en - *Darmancier*, waarbij de affuitdeelen als bij een verrekijker over elkander schuiven. Spiraal- en Belville-veeren, caoutchouc-buffers, pneumatische of hydraulische inrichtingen, al dan niet gecombineerd, brengen alsdan het teruggelooopen samenstel weder in batterij als vóór het afgaan van het schot.

¹⁾ Wij vestigen de aandacht op den opzet-*Korrodi* (Schweiz. Zeitschrift für Artillerie und Genie, 1898. N°. 11).

Ziedaar de wonde plek bij uitnemendheid van het snelvurend veldgeschut, de affuitconstructie.

Hoe meer de affuit onwrikbaar ineengezet is, hoe eer zij zal bezwijken, want het arbeidsvermogen, dat bij het schot op de affuit wordt overgebracht en daarbij niet in een anderen vorm, bijvoorbeeld van beweging, wordt omgezet, moet noodwendig de affuit ten gronde richten. Het is dan alleen nog maar een kwestie van tijd; zal die tijd kort of lang zijn, that-is the question. Hierop is begrijpelijkerwijs het antwoord niet zoo spoedig te geven, maar zooveel is zeker, dat naarmate de eigenlijke affuit, dus het materiaal en de verbindingen, meer arbeidsvermogen in zich moet opnemen, hare vernieling spoediger zal intreden, terwijl zich dan nog, alvorens de affuit bepaald onbruikbaar is, bij herhaling gebreken kunnen voordoen, die de bruikbaarheid ernstig schaden en der affuit juist het eigenaardige karakter, de geschiktheid namelijk om in een gegeven gevechtsmoment een zeer groot aantal schoten in korten tijd te kunnen afgeven, geheel ontnemen kunnen.

Ziet men af van het gebruik van veeren, waartegen terecht velen bezwaar hebben, dan rest ons niet anders dan de hydraulische affuit. Maar ook de hydraulische inrichting heeft te velde eigenaardige bezwaren, wij erkennen het gaarne, ofschoon die bezwaren weleens wat al te breed worden uitgemeten. Wij voor ons zijn vooralsnog niet te bekeeren en blijven, in verband met het voorafgaande, in de hydraulische veldaffuit de affuit der toekomst zien, zonder daarbij nu juist een bepaald systeem op het oog te hebben.

En dan de munitie, een andere question brûlante! Nog zijn de meeningen van gezaghebbende artillerie-officiëren dienaangaande zoodanig verdeeld, dat men haast huiverig is zich vóór of tegen de eenheidslading te verklaren. Overwinnen wij dien schroom, dan scharen wij ons aan de zijde van hen, die de eenheidslading wenschen, ook al valt niet te ontkennen, dat deze enkele bezwaren met zich medebrenge. Maar waar worden ooit de voordeelen niet ten deele geneutraliseerd door nadeelen? Bij ons weegt het voordeel eene gasdichte afsluiting te kunnen verkrijgen, zoo goed als men zich maar durft wenschen, zonder aanwending van de gebruikelijke en alle, zonder onderscheid, omslachtige gasafsluiters met hunne min of meer groote onvolkomenheden, zóó zwaar, dat hiertegenover alleen reeds de bezwaren, voortvloeiende uit de eenheidslading, op den achtergrond geraken. De eenheidslading doet al de bekende voordeelen, aan de schroefsluiting verbonden, in hun volle waarde te voorschijn treden. Is de plastische gasafsluiter in veler oogen onbetrouwbaar, vereischt de toepassing daarvan wellicht veel routine — wij weten het niet —, welnu met dien afsluiter vervallen dan ook alle ernstige argumenten, die tegen de schroef zijn aan te voeren. Ook vergete men niet, dat het gevaar voor vervorming van de eenheidslading in voorwagen en caisson tijdens het rijden, te onzent tot een minimum is terug te brengen, ja, vermoedelijk buiten beschouwing kan blijven, gelet op het weinig of niet geaccidenteerd terrein, waarover de veldartillerie zich

zal hebben te bewegen. Dus ook in dit opzicht kan de Duitse veldartillerie ons niet onvoorwaardelijk tot richtsnoer dienen.

Maar wij willen ons niet er toe laten verleiden over dit onderwerp verder uit te weiden dan in het kader van dit vluchtig overzicht past en besluiten met den wensch, dat te onzent een hoogst ernstig vergelijkend onderzoek moge worden ingesteld omtrent het aan te nemen sluitmechanisme en den vorm, waarin de lading dient gebracht te worden.

Alleen zij nog vermeld, dat wij stilzwijgend zijn uitgegaan van een kaliber van 7.5 cM. en een projectielgewicht van 6.5 KG. Die cijfers hopen wij later terug te vinden bij ons nieuwe veldgeschut, ook al mocht men elders tot een kleiner kaliber of een geringer projectielgewicht overgaan. Trouwens het kaliber van 7.5 cM. wordt vrijwel algemeen gehuldigd. Daarentegen is het projectielgewicht meer aan schommelingen onderhevig. Om vroeger reeds door ons uiteengezette redenen (1) blijven wij echter een gewicht van 6 KG. te licht en een gewicht van 7 KG. te zwaar achten, in hoofdzaak respectievelijk met het oog op de constructie van de granaatkartets en op de hoeveelheid mede te voeren munitie, waarmede de vuursnelheid nauw verband houdt.

Keeren wij thans terug tot de reeds genoemde geschutstelsels.

Bij het systeem *Vickers-Darmancier* treffen wij het kanon *Darmancier* aan, kaliber 7.5 cM., voorzien van de bekende schroefsluiting en ingericht voor het gebruik van eenheidsladingen, terwijl de affuit geconstrueerd is door *Vickers*. Met deze laatste zullen wij ons een oogenblik bezighouden.

Onder den staart der affuit is een schop aangebracht, die zich door de werking van het eerste schot in den grond vastzet om daarna een onwrikbaren stand in te nemen. Tegen die schop steunt de straks te noemen reminrichting, terwijl de affuit bij het afgaan van het schot achteruit schuift, geleid door een tweetal richels. En wel loopt het geheele samenstel van zijwangen, as en raden terug, zoodat de laatste in aanraking met den grond blijven.

De reeds genoemde reminrichting is aangebracht midden onder de zijwangen der affuit en behoort tot het hydraulische type. De cylinder, die, zooals wij zagen, steunt tegen de schop, is bevestigd aan de affuitas. Om den zuigerstang is een spiraalveer gelegd, die bij den terugloop blijkbaar wordt samengedrukt om, nadat de terugloopkracht is uitgeput, het geheele samenstelsel weder in batterij te brengen.

Men heeft hier dus te doen met een elastische affuit, naar onze meening het eenige systeem, dat op den duur bruikbaar zal blijven. De vernielend werkende terugstoot wordt, in niet geringe mate verzwakt door de aanwezigheid van de hydraulische rem en de spiraalveer, alleen overgebracht op de schop, zoodat de eigenlijke affuit schier geheel wordt ontlast. Zoodoende is de terugloop gereduceerd tot 75 à

1) Zie de reeds aangehaalde artikelen.

80 cM., zeer zeker een gering bedrag, doch voldoende om de affuit te sparen. Volkomen opheffing van den terugloop wenschen wij niet voor veldgeschut en is ook niet noodig, indien de vuurmond toch weder automatisch in batterij wordt teruggebracht. Alleen moet als eisch worden gesteld, dat de affuit bij den terugloop niet of althans slechts onbeduidend uit de richting komt. Volgens berichten omtrent de met het onderwerpelijke geschut genomen schietproeven, zou de richting na het schot niet veranderen, terwijl ook wanneer het projectiel bij het afgaan van het schot in de trekken dringt het geheele samenstel rustig in zijn stand blijft.

Het weerstandsvermogen van de reminrichting schijnt voldoende groot en de inrichting eenvoudig genoeg te zijn om voor gebruik te velde in aanmerking te komen. Daarbij komt het ons voor, dat de rem afdoend beschermd is door de er boven liggende affuit. Mocht echter de rem, onverschillig tengevolge waarvan, buiten gebruik moeten gesteld worden, dan blijft de affuit nog altijd bruikbaar als een gewone veldaffuit. Ziedaar een ander voordeel van de besproken constructie, waardoor de zekerheid wordt verkregen, dat de meerdere samengesteldheid van de elastische affuit op het kritieke moment geen noodlottige parten kan spelen.

Beweerd wordt, dat, met inbegrip van het richten, uit het onderwerpelijke geschut 14 à 15 schoten in de minuut kunnen gedaan worden. Dit moge een denkbeeld geven van de bereikbare vuursnelheid, doch wij zijn van oordeel, dat een tiental schoten in de minuut bij voorkeur niet moet overschreden worden, ten einde te voorkomen, dat het vuur ontaardt in een ongeregeld er op losschieten. De mogelijkheid echter, de vuursnelheid tot 14 à 15 schoten in de minuut te kunnen opvoeren, blijft een voordeel.

Wordt aan de hydraulische veldaffuit weleens haar aanzienlijk gewicht verweten, ook dat verwijt kan aan de constructie van *Vickers* niet gemaakt worden; althans het gewicht van deze affuit mag te velde veilig worden toegelaten.

Het totaal gewicht namelijk van den volledigen vuurmond op affuit bedraagt 990 KG. Wij vinden hiervoor b.v. bij de *Canet*-vuurmonden van 7.5 cM. L/22 en 7.5 cM. L/30 op elastische affuit, respectievelijk geleverd aan de regeeringen van *Uruguay* en *Rusland*, 830 KG. en 1060 KG.

Het projectiel weegt voorts 6,5 KG.; de kardoeshuls 0,78 KG. en de ballistiet-lading 0,461 KG.

De aanvangssnelheid bedraagt 500 M.

De trefkans wordt, ook bij de grootste vuursnelheid, zeer goed genoemd.

Wat ten slotte de bediening betreft, deze kan uit vier man bestaan, aan wie de navolgende functiën zijn op te dragen:

- N° 1 Sluitstukbediende;
- N° 2 Lader;
- N° 3 Hulplader;
- N° 4 Richter en aftrekker.

Wij hebben ons in het voorafgaande hoofdzakelijk bepaald tot de

affuitconstructie, die dan ook het meest de aandacht verdient. Uit het medegedeelde moge echter zijn gebleken, dat het stelsel-*Vickers* wel degelijk voor eene beproeving in aanmerking komt.

Aldus zijn wij genaderd tot het tweede stelsel: *Vickers, Sons & Maxim Ld.*

De vuurmond is vervaardigd volgens de staaldraadconstructie, heeft een kaliber van 3 inches, dus strikt genomen 7,62 cM., en is ongeveer 25 kaliber lang.

Voegen wij al aanstonds hieraan toe, dat uit dien vuurmond een projectiel van 5,67 KG. wordt geschoten met een lading van 0,453 KG. cordiet en dat de aanvangssnelheid bedraagt 520 M. Genoemd projectielgewicht achten wij beslist te gering.

De vuurmond is voorts niet ingericht voor het gebruik van eenheidsladingen.

Het sluitmechanisme bestaat uit een schroef met plastischen gasafsluiter; het wordt geopend en gesloten door één enkele horizontale krubbeweging.

Bedoelde sluitschroef draait naar links open. De richtmiddelen bevinden zich aan de rechterzijde van den vuurmond en zijn vrij ver naar voren gebracht.

Overigens treffen wij aan het sluitmechanisme eenige doelmatige détail-constructiën aan, waaromtrent wij het niet noodig oordeelen verder uit te weiden. Alleen zij aangestipt, dat de schroefsectoren verschillende stralen hebben en het twee-derde gedeelte van den omtrek der sluitschroef van schroefdraad is voorzien, zoodat die schroef slechts eene geringe lengte bezit.

Het kanon rust met tappen in een bovenaffuit, die om een vóórspil 3° naar elke zijde kan draaien.

De eigenlijke affuit is ingericht overeenkomstig de reeds hiervoren beknopt beschreven affuit van *Vickers*, zoodat het niet noodig is hierbij langer stil te staan.

December 1898.

C. J. M. COLLETTE.
Kapitein der Artillerie.

De Premier en het militaire vraagstuk.

Bij de algemeene beraadslaging in de Eerste Kamer der Staten-Generaal over de wetsontwerpen tot vaststelling der Staatsbegrooting voor 1899 zijn door den Heer Minister van Financiën, als orgaan der Regeering, eenige toelichtingen gegeven, betrekkelijk de voornemens der Regeering ten aanzien van het militaire vraagstuk, welke ons eene nadere bespreking overwaard toeschijnen.

Deze toelichtingen werden uitgelokt door den Heer RÖELL, die na zijne erkentelijkheid te hebben uitgesproken, dat de Minister van Oorlog, na de proef omtrent den verkorten oefeningstijd een jaar genomen te hebben, daaraan nog een tweede proefjaar toevoegde, zoodat de onderwerpelijke quaestie nog nauwkeuriger zou worden onderzocht, zich, als volgt, uitsprak: „Eén omstandigheid is er echter, die mijne ingenomenheid „ten deze eenigszins tempert. Ik heb nl uit de redevoering van den „Minister in de andere Kamer den indruk ontvangen, dat Zijne Excel- „lentie, onafhankelijk van den uitslag der proefnemingen, zich toch nu „reeds bezighoudt met de samenstelling van een ontwerp van wet, om „dit nog in het loopend of in de eerste maanden van het volgend jaar „aan de Staten-Generaal voor te leggen”. Daaraan werd door den Heer RÖELL de verwachting vastgeknoopt, dat „de hooggeachte Minister van „Oorlog zelf, wanneer het in te stellen nader onderzoek de juistheid „van zijn tegenwoordige zienswijze niet mocht bevestigen, niet aarzelen „zal zijn papieren kindje het leven te benemen nog voor het het licht „heeft gezien”.

Deze verwachting berustte o.i. op een alleszins rationeelen grondslag. Wat toch is het geval? Ten vorigen jare ¹⁾ gaf de Minister van Oorlog in antwoord op eene vraag van den Heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJJE, waarbij deze te kennen gaf in de verkorte oefening eene proefneming te zien, „waarvan de Minister partij zal kunnen trekken bij het „voorstellen van maatregelen tot regeling onzer levende strijdkrachten”, het navolgende te verstaan: „Ik kan dien geachten afgevaardigde de „verzekering geven, dat het werkelijk mijne bedoeling is om met groo- „te onbevanging na te gaan, welke resultaten de oefening van acht „maanden zal opleveren.” Hieruit sprak dus duidelijk de bedoeling, dat de M. v. O., alvorens eene beslissing te nemen omtrent het al of

¹⁾ Handelingen der Staten-Generaal 1897—'98, I. Vel 59.

niet aannemen van een achtmaandschen eerste-oefeningstijd als grondslag voor de regeling der levende strijdkrachten, de resultaten der te nemen proef wenschte af te wachten. De resultaten van die proef zijn sindsdien den M. v. O. bekend geworden en het résumé, dat wij er door de mededeeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 20 Dec. 1898 van vernomen hebben, is, dat het stelsel van den achtmaandschen eerste-oefeningstijd absoluut verworpen werd door den Inspecteur der Infanterie, de 3 Divisiecommandanten en 4 Regimentscommandanten; dat het onder zekere reserve verworpen werd door 2 Regimentscommandanten; en dat het aanvaard werd door 3 Regimentscommandanten.

Daar de rapporten, waarop de oordeelvellingen der betrokken autoriteiten gegrond zijn, niet openbaar zijn gemaakt, is het niet mogelijk de voor en tegen aangevoerde argumenten tegen elkander te wegen en moet men zich dus met deze, voor de beoordeeling van een stelsel weinig zakelijke telling van voor- en tegenstanders tevreden stellen.

Intusschen zou men kunnen meenen, dat de M. v. O., met eene groote onbevangingheid van de resultaten der proefneming kennis genomen hebbende, in het tegenwoordig stadium der zaak tot de niet wenschelijkheid van de invoering van den achtmaandschen eerste-oefeningstijd had besloten.

Dit viel ook af te leiden uit het antwoord, dat de Premier in zijne eerste redevoering op 1 Febr. H. op de vorenbedoelde rede van den Heer RÖELL gaf: „Wat de dubia (door den Heer RÖELL geopperd) betreft, daarop kan ik slechts dit antwoorden: de tweede proef, die thans genomen wordt, zal ons de noodige zekerheid geven”. M. a. w. er bestaat geen vooropgezette meening; het resultaat van de eerste proef wordt door de Regeering op grond van verschillende overwegingen niet afdoende geacht, de tweede proef zal ons (hieronder te verstaan het homogene Kabinet) de noodige zekerheid geven.

Niet geheel in overeenstemming daarmee was echter hetgeen de Heer PIERSON op de bovenaangehaalde woorden nog volgen liet: „of „de Minister van Oorlog, als hij zijn ontwerp heeft ingediend eer de „proef is voltooid, bereid zal zijn zijn papieren kind te begraven, indien „hem tegen zijn stellige verwachting in blijkt, dat de proef mislukt is. „Mijnheer de Voorzitter! Die vraag behoefde door den Heer RÖELL niet „gesteld te worden; het antwoord ligt voor de hand; ieder, die gene- „raal ELAND kent, kan weten hoe het luidt”.

Behalve het eenigszins Sphinx-achtig karakter van dit antwoord, dat eigenlijk geen antwoord is, omdat iedereen daaraan de uitlegging kon geven, die hij wenscht, bleek er toch de mogelijkheid uit, dat een wetsontwerp zou worden ingediend, alvorens de tweede proef afgevoerd was, wat in verband met het voorafgaande eenigszins bevreemdtd. Wanneer men toch een proef neemt om de *noodige zekerheid* te verkrijgen, wacht men met de indiening van een wetsontwerp tot gebleken zal zijn van welken aard die zekerheid is.

De Heer RÖELL achtte dit blijkbaar zoo natuurlijk, dat hij uit de woorden van den Heer PIERSON de conclusie trok, „dat geen wetsont-

„werp zal ingediend worden vóór het noodig geoordeelde tweede onderzoek is afgeloopen.” Hij voegde daaraan toe: „Hoewel ik die verdragging betreur, acht ik haar volkomen gerechtvaardigd. Het is beter met „het indienen van een zoo hoogst gewichtig wetsontwerp te wachten „toldat de resultaten van het nieuwe onderzoek bekend zijn, dan „daarop door de indiening van een ontwerp vooruit te loopen”.

De Heer RÖELL zal dan ook ongetwijfeld zeer verrast zijn geweest, toen de Premier hem in antwoord op het vorenstaande het volgende te kennen gaf: „De geachte afgevaardigde meent geconstateerd te „hebben, dat bij de Regeering niet het voornemen bestaat om een „wetsontwerp betreffende de legerorganisatie in te dienen, alvorens de „uitkomsten bekend zijn van de proef, die thans ook weder genomen „wordt. Dit nu heb ik nooit te kennen gegeven. Stellig is het de be- „doeling der Regeering om reeds voor dien tijd met een wetsontwerp „te komen. Wat beteekent de proef? De Minister van Oorlog is zeker „van zijn zaak, maar hij wil aan anderen het noodige licht niet ont- „houden; daarom wil hij van de Staten-Generaal geen beslissing vragen, „vóórdat de proef is herhaald. Die proef moet dus dienen om licht te „geven aan hen die het wetsontwerp hebben te beoordeelen. Mocht de „ongunstige afloop van de proefneming voor den Minister van Oorlog „een reden kunnen zijn om zijn ontwerp in te trekken, dan kan dit ook „plaats hebben nadat het reeds is ingediend. Maar ik twijfel er geen „oogenblik aan, dat daarvan geen sprake zal kunnen zijn”.

Deze woorden waren niet alleen verrassend voor den Heer RÖELL, zij wekten ook de bevreemding van anderen. De Heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OLJE zeide in de zitting van 7 Febr. ll. dienaangaande: „Ik „moet bekennen dat ik door die mededeeling eenigszins in de war ben „gebracht omtrent den ernst en de beteekenis van de proef. Noch in het „antwoord van den Minister van Oorlog aan den Heer VAN RAALTE in de „Tweede Kamer, noch in de Memorie van Beantwoording op ons Voorlo- „pig Verslag zag ik genoegzame aanleiding om te denken dat de Regeering „dien weg zou inslaan. Het logische van die werkmethode ontsnapt mij”.

Dat is ook met ons het geval. De eerste proef is genomen met het doel zekerheid te verschaffen omtrent de vraag: Is een achtmaandsche eerste-oefeningstijd voor de infanterie voldoende? De uitslag van die proef is geweest, dat, wanneer men aan de stemmen van den Inspecteur en de Divisiecommandanten gelijke waarde hecht als aan die der Korpscommandanten, met 10 tegen 3 stemmen het daarin aangenomen stelsel verworpen werd, zij het ook dat 2 Korpscommandanten het onder reserve verwierpen.¹⁾ Niettemin is de Minister van Oorlog overtuigd, dat het

¹⁾ De M. v. O. deelde in de zitting van 7 Febr. ll. mede, dat bijaldien deze Korpscommandanten na de tweede proef vóór stemden, de meerderheid gewonnen zou zijn. Toch alleen, als men den Inspecteur en de Divisiecommandanten als non-valeurs zou beschouwen, wat natuurlijk niet de bedoeling kan zijn. Anders staat de verhouding 8 tegen 5, zoodat de overgrootste meerderheid nog tegen het stelsel zou zijn.

nederleggen van dit stelsel in de regeling onzer levende strijdkrachten in 's lands belang is. Men zou kunnen vragen, waarop die overtuiging berust, doch men behoort haar te eerbiedigen. Maar waartoe dient dan de tweede proef?

Om de Volksvertegenwoordiging licht te geven, zegt de Premier, doch de Minister van Oorlog zeide in de zitting van 7 Febr. II. tot den Heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE: „Mag ik den geachten afgevaardigde „doen opmerken, dat omtrent de waarde van de troepen, opgeleid volgens mijne denkbeelden, geen beslissend oordeel kan geveld worden, „voordat de laatste herhalingsoefeningen zijn afgelopen”.

De Staten-Generaal zullen dus niet tot oordeelen bevoegd zijn voor die laatste herhalingsoefeningen hebben plaats gehad. Wanneer zal dat het geval zijn? En waarom dan die haast om een wetsontwerp in te dienen, dat toch niet behandeld kan worden?

En bovendien, niet de Minister van Oorlog, doch de Regeering dient dat wetsontwerp in. Waarop berust *hare* overtuiging? Aan welke bron ontleende *zij* haar licht en waarom die bron niet aangegeven, opdat allen er hun voordeel mede zouden kunnen doen. Men mag toch niet aannemen, dat de Regeering (met uitzondering van den Minister van Oorlog) zonder overtuiging een richting zou volgen, waarvan het einddoel voor haar in nevelen gehuld is.

En de Raad van State, ons hoogste Staatscollege, waarop moet *haar* advies berusten? Mag men vertrouwen, dat zij zal kunnen adviseeren nopens een wetsontwerp van zoo hoog belang, waar haar niet anders bekend is, dan dat een proef, genomen met het daarin nedergelegde stelsel, mislukte?

En bovendien is het juist gezien, dat de Regeering, een ontwerp van wet indienende, de Volksvertegenwoordiging stelt voor de keuze: „Beslis tusschen mijne overtuiging en die van de hoogste legerautoriteiten”. Is dat regeeren?

De Heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE zeide dienaangaande: „En „wat de uitnoodiging der Regeering betreft om casu quo te kiezen tusschen het voorstel van den Minister van Oorlog en de rapporten der „militaire autoriteiten, ben ik thans reeds wel gedwongen te verklaren „dat, wanneer die rapporten niet in alle opzichten geruststellend zijn „ik zal volgen de adviezen van de verantwoordelijke militaire autoriteiten, de mannen van de practijk, die den troep van nabij gadeslaan”.

Een volkomen rationeele opvatting voorwaar, doch wat moet daarbij de houding der Regeering zijn?

Inderdaad een hoogst verwikkelde toestand, die door den Heer RÖELL in de zitting van 1 Febr. II., als volgt, werd wedergegeven: „Uit de „mededeeling der Regeering volgt alzoo, dat een voor ons volksbestaan „zoo hoogst belangrijke zaak, als de legerorganisatie, zal worden ingediend „vóórdat de afloop van het door den Minister bevolen nader onderzoek „bekend zal zijn. Ik acht dit een, ook uit een staatsrechtelijk oogpunt, „bedenkelijke weg. Immers, wel tracht de Minister, Hoofd van het Kabi-

„net, dien te rechtvaardigen door er op te wijzen, dat de Minister van „Oorlog volkomen zeker is van zijn zaak, maar ik behoef eerstgemelden „bewindsman er wel niet op te wijzen, dat het niet de Minister van „Oorlog, maar de Kroon is die een wet indient.

„Zoo zal dus — wordt de wensch der Regeering vervuld — die in- „diening geschieden zonder dat het hooge Staatscollege, dat volgens de „Grondwet is geroepen om de Kroon, vòòr de indiening eener wets- „voordracht, van advies te dienen, in staat zij geweest om dat advies „met volledige kennis van zaken uit te brengen, en te gronden ook op „de uitkomsten van het nieuwe in te stellen onderzoek omtrent den „verkorten diensttijd, dat de Regeering zelve noodig acht, zij het dan „ook niet ten behoeve van den Minister van Oorlog zelve.

„En zoo zal dus aan de Kroon niet in vollen omvang en beteekenis „die voorlichting en steun ten deel vallen, die Haar, volgens de Grond- „wet, ten deel vallen moet.

„Ik zal op beide punten niet verder ingaan, maar alleen verklaren „dat het, naar mijn oordeel, een bedenkelijke weg is, dien de Regeering zich thans voorneemt te volgen”.

Hierop is de Heer PIERSON het antwoord schuldig gebleven.

Alvorens deze beschouwingen te besluiten, willen wij nog een oogenblik de aandacht vestigen op hetgeen de Heer PIERSON, zeer waardeerd, opmerkte ten aanzien van de autoriteiten, aan wie het nemen der tweede proef is opgedragen: „Wij allen vertrouwen dat de legerautori- „teiten die belast zijn met het nemen van die proef, haar zullen nemen „eerlijk en trouw; dat kan van hen verwacht worden; dat zullen zij „doen. Even zeker zijn wij er van dat de resultaten van die proef door „hen zullen worden medegedeeld met de meest volstreckte openhartig- „heid; daarvoor zijn zij Nederlandsche soldaten; ook daarop dus kan „men rekenen”.

Al was het niet noodig dit getuigenis af te leggen, zoo doet het ons en zeker velen met ons weldadig aan, dat daar, waar tengevolge van de voornemens der Regeering — om met den Heer SCHIMMELPENNINGCK VAN DER OIJE te spreken — de verantwoordelijkheid dier autoriteiten op zoo singuliere wijze verzwaaard wordt, hen door het hoofd van het Kabinet op de meest loyale wijze wordt toegeroepen: Schenk ons het licht, dat noodig is, niet ten onzen behoeve, niet in het belang van onze plannen, doch in het waarachtig belang van ons vaderland, welks onafhankelijk voortbestaan door Uw oordeel moet worden gewaarborgd. Schenk ons dat licht, en al mocht Uwe zienswijze geheel tegengesteld zijn aan de onze, wij zullen U dankbaar zijn voor het oordeel, dat eerlijkheid en trouw, kennis en openhartigheid, de hoogste soldatendeugden, U doen uitbrengen.

Zoo zij het!

* * *

Samensmelting der officierskaders.

Verbetering door bezuiniging.

Het zal wel voor een ieder — zoowel in Nederland als in Indië, — begrijpelijk zijn, dat het voor ons eene groote voldoening is geweest, kennis te nemen van het Kon. Besluit van 21 Oct. '98, No. 15, waarbij eene commissie werd benoemd tot voorlichting van de Ministers van Oorlog en van Koloniën, omtrent de uitvoerbaarheid van eene samensmelting van de officierskaders van het leger hier te lande en van dat in Ned.-Indië tot één enkel officierskorps.

Alleen na eene grondige en degelijke studie, door geheel onafhankelijke, onbevooroordeelde en zuiver onpartijdige beoordeelaars verricht, bestaat er kans met eenige zekerheid te bepalen, of het door ons voorgestelde denkbeeld werkelijk uitvoerbaar is, en tevens of daaruit die groote voordeelen kunnen worden verkregen, die wij én in onze brochure, én in onze later uitgegeven opstellen hebben voorgespiegeld.

Om een geheel onpartijdig onderzoek zooveel mogelijk te bevorderen, hadden wij sinds zeer geruimen tijd vóór de verschijning van dat Kon. Besluit ons vast voorgenomen, — indien te eeniger tijd eene commissie mocht worden benoemd om dat vraagstuk te bestudeeren, — in die commissie geen zitting te nemen, zoo ons zulks werd aangeboden. En na de opname dier commissie in de Staatscourant van den 28^{en} Oct. II. stelden wij ons voor geen opstellen meer te beantwoorden, die c. q. mochten verschijnen van tegenstanders der fusie. In verband met dit door ons ingenomen standpunt, hebben wij zelfs voor de zoo vriendelijk van verschillende zijde gedane aanbiedingen bedankt, om de vergadering bij te wonen waarin de O.-Ind. Kapⁿ van den Generalen-Staf J. P. MICHIELSEN de bezwaren zou opgeven, die volgens zijne meening eene fusie van de officierskorpen zoude moeten ondervinden.

Na de ontvangst en bestudeering van het onlangs uitgekomen verslag dier vergadering, achten wij ons echter verplicht om op ons primitief genomen besluit terug te komen. Wij willen op ons den schijn niet laden, dat wij de aangevoerde persoonlijke opvattingen en meeningen van den Kapⁿ M. zouden deelen, en dat wij niet in staat zouden zijn, tegenargumenten en bewijzen aan te voeren. Door nood gedrongen dus vatten wij daarom nog éénmaal de pen op.

In een opstel van den Franschen oud-Minister van Buitenlandsche-Zaken, HANOTAUX, opgenomen in de „*Revue des deux Mondes*” van 15

Dec. '98, blz. 778, vonden wij het volgende vermeld: „En ce débat j'userai de la plus grande modération . . . et traiterai mes adversaires avec tant de douceur que, s'ils se dépouillent de passion, ils auront sujet d'en être contents. Par là, ils connaîtront que mon dessin est de leur faire du bien et non du mal, de les guérir et non de les blesser, qu'au lieu d'être hafs de nous, comme ils disent, nous les aimons véritablement (Brief van RICHELIEU aan den Koning)”.

Deze regelen geven volkomen terug het door ons tot dusverre steeds gevolgde streven en gevoelen, en ook bij dit debat zullen wij trachten ons zoo streng mogelijk daaraan te houden¹⁾.

Het verslag der vergadering, op 16 Dec. '98 alhier gehouden, bevat bijna uitsluitend eene opsomming en eene herhaling van alle persoonlijke opvattingen, die reeds tevoren door anti-fusianen waren geuit. Om dus het door Kapⁿ M. op die vergadering aangevoerde te weerspreken, zouden wij kunnen volstaan met te verwijzen naar onze vroegere opstellen, of wel naar de nota van den Luit. JHR. RAM, welke aan het verslag is toegevoegd en zeer de aandacht verdient. Op gevaar af van hier en daar in eene niet te vermijden herhaling te treden, heeft de belangrijkheid van de aan de orde gestelde quaestie ons echter doen besluiten, de hoofdbezwaren van de bestrijders der fusie nog eens te behandelen en — van ons standpunt bezien — te onderwerpen aan het oordeel van belangstellende lezers.

„*Facta loquuntur* (feiten spreken)”.

I. De meening, indertijd door Luit. G. NIJPELS en daarna ook door anderen uitgesproken, wordt door Kapⁿ M. overgenomen, en wel in de volgende bewoordingen: „*Ik meen als mijne vaste overtuiging voorop te moeten stellen, dat het een onmogelijkheid moet geacht worden, om officieren te kweeken, die in alle opzichten berekend zijn voor de zoo uiteenloopende functiën in de beide legers* (blz. 163).”

Indien werkelijk deze persoonlijke meening niet ware te weerleggen door voorbeelden uit de practijk, dan *kon* en *mocht* aan het fusionneeren der officierskorpzen niet meer worden gedacht. Dit immers is het hoofdbeginsel, of het fundament waarop het geheele fusiegebouw rust.

Het uitgeven van onze brochure bewijst reeds, dat wij een ander gevoelen zijn toegedaan, en dit grondt zich op de ondervinding, die tot nu toe is opgedaan, en op tal van bewijzen, die vroeger werden — en nog dagelijks worden geleverd; dus niet op persoonlijke overtuigingen of meeningen, zooals bij onze bestrijders het geval is, maar op sprekende feiten.

In de eerste plaats dan de ondervinding, en wel die in het buitenland. Dienaangaande wenschen wij aan onze lezers, en ook aan onze geachte bestrijders, deze vraag te stellen: Is het aanneembaar, dat hetgeen voor

¹⁾ Dit ook als antwoord aan de redactie van het Ind. Mil. Tijdschrift '98, blz. 957.

ieder Engelsch officier en aspirant-officier, zonder de minste moeilijkheid bereikbaar schijnt te zijn, bepaaldelijk voor de Nederlandsche jongelingschap als onbereikbaar moet worden beschouwd?

In de Locomotief van 17 Nov. '98, Eerste blad, wordt tot staving van hetgeen in Engeland mogelijk is, een treffend voorbeeld aangegeven. „Sir HORATIO HERBERT KITCHENER is Ier van geboorte, zegt dat blad, en tegenwoordig 47 jaar oud. Op 20-jarigen leeftijd werd hij Luit. bij het Engelsche Geniekorps en diende afwisselend in en buiten Engeland. In 1874 verliet hij den actieven dienst, om gedurende acht jaren werkzaam te zijn voor particuliere belangen. In 1882 trad hij wederom op, doch toen als Majoor bij de Cavalerie. In 1884 werd hij *Adjutant en Generaal-Kwartiermeester*. In 1888 commandeerde hij eene *Brigade* en in 1890 werd hij benoemd tot Sirdar (Opperbevelhebber).”

En in de tweede plaats, wat leert de ondervinding in Nederland zelf? Tal van voorbeelden staan ons ten dienste. Leeringen wekken, maar voorbeelden trekken. Wie zich spiegelt aan voorbeelden, spiegelt zich aan de ondervinding en gaat zeker niet bij een verkeerden meester in de leer. Of berust niet de studie b.v. van tactiek, op voorbeelden; op ondervinding?

Is er iemand bij het Ind. Leger die van den Ned. Gep. Generaal BOREL zou durven beweren, dat, toen hij in '57 voor het eerst in O.-Indië als Luit. werd gedetacheerd, hij — gedurende het aantal jaren in het fusiestelsel geëischt, — zijn taak als Luit. in Indië niet uitstekend heeft vervuld? m.a.w. heeft hij niet blijk gegeven voor den dubbelen dienst geschikt te zijn geweest?

En nadat hij in '73 voor de tweede maal, doch toen als Kap., bij het Ind. Leger kwam dienst doen, — dus na verloop van een Ind. dienst-interruptie, zooals het fusiestelsel aangeeft, — heeft hij zich toen niet als een buitengewoon bruikbaar Ind. Kap. weten te onderscheiden?

Was de benoeming — bij de eerste detachering in '72 — van den Ned. Luit. VAN HOOGSTRATEN tot adjudant van het 14^e Bat^{on} en later zelfs — in '74 — tot adjudant van den Civielen en Mil. Gouverneur van Atjeh, — niettegenstaande voor die keuze uit zulk een overgroot aantal Ind. officieren kon worden beschikt, — geen afdoend bewijs, dat v. H. reeds na twee jaren voor den dubbelen dienst uitnemend geschikt was? Niemand zal toch den Generaal PEL verdenken, zich te hebben geleend tot een onverdiend, of tot een onverantwoordelijk gunstbetoon?

Indien v. H. ook bij zijne tweede detachering, — in '85 —, niet in alle opzichten berekend kon worden geacht voor de door hem in het vervolg te vervullen taak — nu als Kap. —, zou dan het Ind. Legerbestuur aan hem hebben toevertrouwd o.m. het zelfstandig commandement van Lahat in de verre en diepe binnenlanden van Zuid-Sumatra?

Wie een juist oordeel wil vellen over de practische geschiktheid en de uitstekende bruikbaarheid van den Ned. Luit. VAN TIENHOVEN, om

als Ind. Luit. op te treden informeere dienaangaande bij zijnen gewezen en nog in leven zijnden kranigen Bat^{ons} Comd. CAVALJÉ, of wel, hij leze het werkje van den Gep. Ind. Kol. BRUINSMA: „De inname van den Missigit.”

Nadat de Ned. Kap. VAN AERSSEN zich in Atjeh buitengewoon had onderscheiden als Ind. Kap., en — na het vertrek van zijn Bat^{ons} Comd. — ook als dienstdoend Ind. Majoor aldaar, werd aan hem, — voor den nog vrij langen in Indië te vervullen dienstdienst, — het Militair commando over de residentie Soerakarta toevertrouwd.

De aanwijzing tot dien post, vooral op dat tijdstip, — na de mislukking der eerste en den nog niet verzekerden afloop der tweede Atjehsche expeditie, — had eene zeer bijzondere beteekenis. Door de positie die de Keizer van Solo en de onafhankelijke Vorst Mangkoe-Negoro in dat district innamen, was men nl. niet zonder vrees, dat, — zoo ook de tweede expeditie geen gunstig verloop had, — in die residentie verwickelingen konden uitbreken.

Zou, zoo vragen wij, het Ind. Legerbestuur tot zoodanige plaatsing zijn overgegaan, indien het niet volkomen overtuigd was, dat v. A. in dat district voor de hem opgedragen taak uitstekend geschikt was? En was v. A. vooraf als Luit. in Indië geweest? Immers neen; hij werd in '73 voor de eerste maal, en slechts voor twee jaren bij het Ind. Leger ingedeeld.

Het geschiedkundig opstel door den O.-Ind. Kol. I. A. VINK in den Mil. Spect. van '95, blz. 762, wereldkundig gemaakt, zal het oordeel over de practische geschiktheid voor den dubbelen dienst van den Ned. Luit. BUYS het beste tot zijn recht doen komen.

Tengevolge van de catastrophie nabij Lamsajoen, — waarbij van eene patrouille, sterk 3 officieren en 60 man, slechts 1 Luit. en 13 man niet in de pan werden gehakt (zooals schrijver dit uitdrukt), — ontving de O.-Ind. Majoor MEKERN in Febr. '76 eene bijzondere en moeilijke opdracht. Aangezien hij bij zijn Bat^{on} Kapiteins mankeerde en de meeste van zijne Luit. nog nooit te velde waren geweest, liet MEKERN aan den Opperbevelhebber vragen om één Kap., die minstens in die streek georiënteerd was. Het antwoord van den Gen. PEL hierop luidde: „*Kapiteins kan ik u niet geven, maar ik zal bij uw Bat^{on} Luit. BUYS overplaatsen — die telt voor twee Kapiteins.*” Let wel, dat BUYS toen nog geen 2½ jaar bij de Ind. troepen was ingedeeld geweest.

De Ned. Luit. W. COOL werd bij K. B. van 18 Juni '77, No 22, bij het Ind. Leger overgeplaatst en in het laatst van het jaar bij dat leger ingedeeld. Den 24^{en} Juli '79 achtte het Ind. Legerbestuur hem reeds geschikt en werd hij ook bevorderd tot Ind. Kap. Dus binnen de twee jaren had hij blijk gegeven voor den dubbelen dienst volmaakt geschikt te zijn. Dit laatste kwam nog sterker uit, toen bij Generaal K. VAN DER HEYDEN het plan rijpte, om eene expeditie te zenden, die van Lampanas uit, over Lamtobah naar Selimoen zou moeten trekken; eene bergstreek

nl., geheel onbekend, zonder gebaande wegen, waar nog nooit een Europeaan een voet gezet had, en waarvan geen enkele kaart bestond.

COOL — die inmiddels te Aljeh was geplaatst, — had zich niet alleen als een buitengewoon practisch en bruikbaar Ind. Luit. doen kennen, maar ook zijne algemeene militaire kennis was reeds toen zoozeer gebleken, dat hij door Gen. v. D. HEYDEN werd aangewezen om dien door hem beraamden tocht voor te bereiden. Toen dan ook op 26 Juli '79 aan den Luit. Kol. GERLACH de opdracht werd gegeven, om met 2 Bat^{ons} Inf. met Art.- en Genietroepen, enz., en 2 à 3000 koelies, die expeditie te ondernemen, werd W. COOL — die toen nog geen *twee* jaar bij de Ind. troepen had gediend, — als Chef van den Staf bij die colonne ingedeeld.

Na afloop van die expeditie gebeurde het herhaalde malen, vooral wanneer bijzonder gewichtige besprekingen van verschillenden aard moesten worden gehouden, — dat de Gen. v. D. HEYDEN den Kap. COOL opriep, om met hem en met den Chef van den Gen. Staf, Majoor GELJ VAN PITTIUS, te confereeren.

De Kapⁿ G. NYPELS bij de Ned. Inf^{ie}. als gewoon soldaat in dienst getreden, behaalde den 24^{en} Nov. '82 (als jongste officier van de ranglijst) den 2 Luit^s-rang in Nederland. Den 19^{en} Aug. '83 werd hij bij het Ind. leger overgeplaatst en den 19^{en} Maart '84 ingedeeld bij het 16 Bat^{on}. Den 6^{en} Juli '89 keerde hij als gedetacheerd Ind. Luit^t naar Ned. terug. Zoo men de opgaven uit de „Locomotief” van 14 Juni '98 als juist mag aannemen, dan had N., die bij de Ind. troepen nog geen *vijf* jaren diende, dus in minder tijd dan het fusiestelsel eischt, toch reeds bewijzen gegeven voor den dubbelen dienst geschikt te wezen. En kan men nu, aangezien N. daarna plm. *neven* jaren niet meer bij de Ind. troepen had gediend, hieruit concludeeren, dat toen hij in '97 als Kapⁿ bij de Ind. troepen terugkeerde, hij per sé een ongeschikt en een onbruikbaar Ind. Comp^{ies} Comdt^t moet zijn geweest?

De Ned. Luit. HAYER DROEZE werd bij het Ind. Leger overgeplaatst en in de tweede helft van '76 bij het Ind. Geniekorps ingedeeld. Reeds den 20 Juli '78 werd hij door het Ind. Legerbestuur bevorderd tot Ind. Kap. Binnen de *twee* jaren gaf hij dus blijk voor den dubbelen dienst geschikt te zijn. In dien rang heeft hij zoo buitengewoon goed voldaan en zich ook in algemeene militaire kennis zoo bijzonder onderscheiden, dat hem in '81 zelfs de onderscheiding te beurt viel, van hij den Ind. Generalen-Staf te worden overgeplaatst (dus binnen de *vijf* jaren na zijn optreden bij de koloniale troepen). En dat deze onderscheiding wel verdiend was, bewijst de omstandigheid, dat hij tot en met den Majoorrang en tot het tijdstip, waarop hij het leger verliet, bij dien Generalen-Staf bleef ingedeeld.

Nadat de tegenwoordige Comdt. van het O.-Ind. Leger, L. SWART ruim *neven* jaren in Ned. als officier was opgetreden, werd hij bij K. B.

van 14 Jan. '77, No. 26, overgeplaatst bij het O.-Ind. Leger. Direct of kort na zijn aankomst in Indië werd hij niet alleen tot Ind. Kap. bevorderd, maar tevens overgeplaatst bij den Ind. Generalen-Staf. Zeer korten tijd daarna kreeg hij — zoo onze memorie zich niet bedriegt, — met den toenmaligen Ind. Kap. DEYKERHOFF, de opdracht, om de verdediging van Java tegen een Europeeschen vijand voor te bereiden, waarvoor beiden geheel Java hebben afgereisd.

Men zal ons wel willen toegeven, dat dit als een zeer belangrijke opdracht is te beschouwen, die men dan toch aan een nog op en top Hollandsch officier durfde toe te vertrouwen, en waardoor tevens werd aangetoond, dat het Ind. Legerbestuur, van stonde af aan, dien nog kers-verschen Nederlandschen officier geschikt oordeelde, niet alleen voor den dubbelen dienst, maar tevens voor het oplossen van een der gewichtigste, moeilijkste en meest specifiek Ind. vraagstukken.

Heeft de Kap. J. P. MICHELSEN wel overwogen, dat de door hem verkondigde stelling in zijn eigen persoon tegenspraak vindt?

Den 15^{en} Aug. '78 werd hij als cadet geplaatst; verkreeg op 11 Juli '82 den 2^e Luits-rang. Bij K. B. van 9 Aug. '84, N°. 26, werd hij overgeplaatst bij het O.-Ind. Leger en bij dispositie van den Comdt. van dat leger van 17 Febr. '85, N°. 1, voor het eerst ingedeeld bij het 18^e Bat. Na in Atjeh te hebben gediend en na ook bij enkele andere korpsen Inf. te zijn ingedeeld geweest, werd hij bij dispositie van den Comdt. van het leger van 13 Mei '89, N°. 38, bij de II Afdeeling van het Dep. van Oorlog overgeplaatst. Dus in veel minder dan vier jaren, 3 maanden en 8 dagen moet hij reeds blijken hebben gegeven, volmaakt voor den dubbelen dienst geschikt te zijn geweest. Te meer moet dit worden aangenomen, omdat zonder uitzondering, alle functiën die hij later vervulde, speciale- of onderscheidings-betrekkingen waren; waaruit moet worden opgemaakt, dat hij reeds zeer lang voor den dubbelen dienst geschikt was bevonden. Achtereenvolgens werd hij geplaatst: bij het Hoofdbureau der Inf.; bij de Hoogere Krijgsschool; bij de eerste opnemingsbrigade ter westkust van Sumatra; bij de 3^e Comp. (1^e bergbatterij); daarna bij het Hoofdbureau van den Gen.-Staf; toen overgeplaatst bij den Gen.-Staf; en eindelijk gedetacheerd naar Ned als leeraar aan de Hoogere Krijgsschool.

Zoals de aandachtige lezer zal hebben opgemerkt, behandelden wij hierboven slechts de zoodanige Ned. officieren, die tusschen '75 tot en met '77 in Indië waren; alleen met de Kap. MICHELSEN en NYPELS maakten wij hierop eene uitzondering. Al die officieren hebben getoond, kort na hunne aankomst in Indië voor den dubbelen dienst geschikt te zijn. En, indien wij niet bevreesd waren onze lezers te vermoeien, of misbruik te maken van de ons in dit Tijdschrift toegestane plaatsruimte, dan zouden wij die namenlijst van Ned. officieren, zoo niet met bijna alle namen van gedetacheerde of overgeplaatste Ned. officieren, dan

toch zeker met nog zeer vele tientallen van namen kunnen vermeerderen. Ter bekorting en ook om te voorkomen, dat de Kap. M. al deze genoemde personen, hoe groot ook dit aantal is, zou gaan beschouwen als voorbeelden van zeer exceptioneelen aard, zullen wij liever deze algemeene vraag stellen: Zou de Ind. Regeering blijven voortgaan ieder jaar een steeds grooter wordend aantal Ned. officieren aan te vragen om in Indië dienst te doen, indien het zoo overtuigend gebleken ware dat die officieren totaal ongeschikt zijn om de taak te vervullen, die hun daar moet worden opgedragen?

Het aangevraagde aantal is zelfs in de laatste jaren zoo groot geworden, dat de M. v. O. verplicht is geweest aan zijnen ambtgenoot voor Koloniën kennis te geven, dat hij in het vervolg geen Ned. officieren voor den kolonialen dienst meer kon afstaan, boven een door hem opgegeven rond getal.

N. o. m. moet de vraag — of een officier voor den dubbelen dienst is geschikt te maken, — zeer beslist *bevestigend* worden beantwoord. Onze positieve persoonlijke meening berust vooral daarop, dat uit alle rapporten van gedetacheerde officieren, die wij gedurende onzen actieven dienst onder de oogen kregen, bleek, dat door de verschillende Ind. Chefs over die Ned. officieren, welke zij onder hunne bevelen hadden gehad, bijna zonder uitzondering, een zeer gunstig oordeel werd uitgesproken. Het zal vooral aan den M. v. O. niet moeilijk vallen zich hiervan te overtuigen.

In verband hiermede veroorloven wij ons nog deze vraag: Heeft het O.-Ind. Legerbestuur ooit officieel geklaagd over de ongeschiktheid en onbruikbaarheid van de gedetacheerde Ned. officieren om in Indië dienst te doen? Aan ons is zoodanige verklaring niet bekend.

Wie echter meent, dat deze vraag *bevestigend* moet worden beantwoord, aan dien vragen wij: Of het dan begrijpelijk is, dat ditzelfde Ind. Legerbestuur telkens — wanneer Ned. officieren voor slechts *twee* jaren waren gedetacheerd, — aan die „zoogenaamd” ongeschikte en onbruikbare officieren het verzoek richtte hunne detachering met *één* tot *drie* jaar te verlengen? En, als werkelijk een officier *onmogelijk* voor den dubbelen dienst is geschikt te maken, dan veroorlove men ons nog deze vraag: Is het verklaarbaar, dat het Ind. Legerbestuur, door tusschenkomst van het Dept. van Koloniën, tot verschillende oudleerlingen van de Hoogere Krijgsschool het aanbod richtte (wij vermeenen in '76) om in rang en ancienniteit bij het O.-Ind. Leger over te gaan, ten einde aldaar bij den Ind. Generalen-Staf geplaatst te worden?

De Luitenants L. SWART, F. J. HAVER DROEZE en W. COOL zijn op dit voorstel ingegaan, en zoo de beide laatste officieren niet, zooals de eerste, direct bij den Gen.-Staf zijn overgeplaatst, dan was dit toe te schrijven aan den strijd, die gevoerd werd tusschen den Commandant van het Ind. Leger, die deze beide Heeren bij den Gen.-Staf wilde overplaatsen, en den Commandant der Ind. Genie, die beweerde, dat hij deze beide buitengewoon geschikte officieren, onmogelijk uit zijn reeds verzwakt korps kon missen.

II. In navolging van den schrijver IJ. uit het Ind. Mil. Tijdschrift van '96 e. a., heeft ook Kapitein M. als zijne persoonlijke meening verklaard: „dat voor de hoogere rangen in het Ind. Leger officieren worden vereischt, die hun geheele carrière, of althans verreweg het grootste gedeelte daarvan in dienst van dit leger volbrengen” (blz. 168).

Zouden deze Heeren dan vermeenen, — om alleen bij de weinige namen te blijven, die wij hiervoren noemden, — dat de Kapiteins BOREL, VAN AERSSSEN, VAN HOOGSTRATEN, BUYS en COOL als hoofdofficier een zoo slecht figuur in Indië zouden hebben gemaakt? En zoo ja, op welken grond berust die meening? Hebben b. v. de Heeren L. SWART en F. J. HAVER DROEZE als Majoor in Indië minder goed voldaan, omdat de eerste *evenveel* jaren in Indië als in Nederland had gediend, en de diensttijd van den tweede in Indië nog geen *drie* jaren *meer* bedroeg dan zijn verblijf in het Ned. Leger? wel te verstaan zonder de cadetjaren daaronder te rekenen. Hoeveel Ned. gedetacheerde Kapiteins hebben niet gedurende hunnen Ind. diensttermijn, voor een mankeerend Bataljons-Commandant, de betrekking van Majoor gedurende een betrekkelijk langen tijd, — in garnizoenen of te velde, — met uitstekend succes waargenomen? Wij noemden hiervoren reeds eenige namen op.

Hebben de geschiedenis van het Ind. Leger, en de ondervinding in Indië opgedaan, de *mindere juistheid* van deze persoonlijke opvatting niet duidelijk aangetoond?

Op deze vraag geeft Kapitein M. zelf (blz. 163) een zeer afdoend antwoord, wanneer hij zegt: „dat in het tijdvak, onmiddellijk volgende op de overneming van onze bezittingen van de Engelschen, dus in de eerste jaren na 1814, het Ind. Leger op enkele uitzonderingen na geheel uit baren bestond” (met het woord „baren” worden zeker bedoeld officieren, die *niet* hun geheele carrière, of althans *niet verreweg* het grootste gedeelte daarvan in dienst van dat leger hadden volbracht), „*terwijl niettemin de in dat tijdvak vallende expeditiën naar de Molukken, Palembang en Zuid-Celebes gevoerd werden op eene wijze, waarover men zich geenszins behoeft te schamen*”.

Om ook van onze zijde de laatstgestelde vraag te beantwoorden, behoeven wij niet terug te gaan tot voorbeelden van bijna 2½ eeuw geleden (1658), zooals Luit. NYPELS doet. Wij wijzen slechts op den laatsten tijd, toen nog aan een Ned. hoofdofficier werd toegestaan om in dien rang bij het Ind. Leger over te gaan.

Het zou ons evenwel te ver voeren om ook hier namen te noemen, met vermelding van hetgeen door die officieren in die kolonie is verricht, doch als zij, die de hierboven sub II vermelde meening van den Kapitein M. deelen, zich de moeite getroosten te lezen: de „Fastes Militaires” van GERLACH, of de „Mémoires sur la guerre de l'île de Java” van Jhr. DE STUERS, of de „Histoire de la participation des Belges aux campagnes des Indes Orientales Néerlandaises” van CRUIJPLANTS, enz., dan zullen zij tal, ja een overvloedig tal van voorbeelden aantreffen van Ned. en Belgische officieren, die in verschillende hoofdofficersrang

bij het Ind. Leger zijn overgegaan, of zeer kort na aankomst in Indië, tot den hoofdofficiersrang werden bevorderd. Alhoewel zij geen van allen vooraf voor den Ind. dienst waren onderlegd, en ook niet de minste kennis hadden, noch van het land, noch van het volk aldaar, noch van de Ind. talen, noch van de vechtwijzen dier volken, — hebben zij toch getoond kort, ja zelfs zeer kort na hunne aankomst in Indië, dat zij zich niet alleen wisten te kwijten van de taak, die men hun dáár moest opdragen en toevertrouwen, maar dat zij ook later volmaakt geschikt bleken te zijn voor de *hoogere* bevel- en troepenaanvoering en voor de opklimming zelfs tot den hoogsten militairen rang in Indië, nl. dien van Commandant van het O.-Ind. Leger. Zij, en zij vooral, hebben het geschiedboek van ons leger met vele roemrijke bladzijden aangevuld.

Nog vragen wij: Waarom dan toch zou een officier van het fusiëstelsel — wel te verstaan, zoodra dat stelsel *geheel* is doorgevoerd — niet in alle opzichten met eer en roem den hoofdofficiersrang kunnen ophouden, wanneer hij vóór zijne benoeming tot officier: 1°. gedurende minstens *vijf* jaren voor den Ind. dienst is onderlegd geworden; 2°. evenveel kennis van de Ind. talen, land- en volkenkunde en krijgsgeschiedenis heeft opgedaan als de tegenwoordige Ind. officieren; en, ná zijne benoeming tot officier: 3°. de behandeling en bestudeering van den Ind. dienst, de Ind. land- en volkenkunde en de Ind. krijgsgeschiedenis in Nederland zal zijn uitgebreid en meer zal zijn beoefend; en 4°. hij gedurende minstens *vijf* jaren eerst als Luitenant en daarna als Kapitein bij het Ind. Leger zal hebben gediend?

III. De Kapitein M. is verder van meening (blz. 168) *dat voor de hoogere bevel- en troepenaanvoering een specifiek Ind. officierskorps volstrekt noodig is.*

Reeds in het hiervoren behandelde punt II heeft men kunnen ontwaren, dat stelling III door de ondervinding stellig wordt tegengesproken. Verschillende officieren, die niet eerder dan in den rang van hoofdofficier bij het Ind. Leger werden ingedeeld, waren voor die hoogere bevel- en troepenaanvoering geschikt.

Hiertegen is aangevoerd (blz. 212): „dat deze officieren in de oorlogen van NAPOLEON een krijgsondervinding hadden opgedaan, *die ten goede kwam aan de taak, die hun in Indië werd opgedragen*”.

Wij nemen acte van die verklaring, en wel omdat bijna alle tegenstanders der fusie van meening zijn, dat de krijg, die in Indië moet worden gevoerd, eene geheel andere is dan die, welke in Europa in toepassing wordt gebracht. Door deze verklaring wordt als het ware erkend, dat er *geene* zoogenaamde Ind. tactiek en strategie bestaat.

Doch keeren wij terug tot de hiervoren uitgesproken meening van Kapitein M. e. a. Onze bestrijders veroorloven ons dan de volgende vraag: Zijn over het algemeen de voorbeelden, die in de laatste jaren in Indië gegeven werden, zoodanig geweest, dat daaruit de onwrikbare juistheid Uwer stelling als vaststaande *kan en mag* worden aangenomen? Is b. v. de hoogere bevelvoering van den specifiek en uitsluitend

in Indië gevormden *eersten* en *tweeden* commandant der Eerste Atjehsche expeditie zoo schitterend geweest?

Wie in het „Tijdschrift voor Ned. Indië” van Mei '95 het opstel leest van den O.-Ind. Majoor KESSLER — verkort weergegeven in den Mil. Spect. van '96, blz. 56, — moet, ook in verband met de hieronder volgende vragen, wel alle aanleiding hebben om te twijfelen, of het voldoende is, dat men specifiek Indisch officier en uitsluitend in Indië tot opper- en hoofdofficier gevormd zij, om daardoor waarborg te verkrijgen, dat aan hem beslist kan worden toevertrouwd de bevelvoering over zulke belangrijke expeditiën.

Bevestigt de wijze, waarop het eerste gedeelte der Lombok-expeditie (tot 25 Aug.) is geleid geworden, de juistheid van de hiervoren door Kapitein M. geuite stelling?

Heeft de Floris-expeditie een gelukkiger verloop gehad?

Hoeveel opperbevelhebbers van de Tweede Atjehsche expeditie hebben in Indië volkomen genade gevonden?

IV. Op blz. 161, zegt Kapitein M.: „in Indië staan wij niet tegenover een georganiseerde strijdmacht, maar tegenover het te wapen geloopen volk”.

Indien wij tegenover een zoodanig te wapen geloopen volk, zoo weinig succes van onze bevelvoering hebben gehad, wat zal het dan zijn wanneer eenmaal onze Ind. troepen het hoofd zullen moeten bieden — hetgeen God verhoede — aan een goed georganiseerd, gedisciplineerd en uitstekend bewapend en geoefend modern leger? Waarom zou de fusie, in zulk een benarden toestand, geen verandering ten goede kunnen brengen?

Hier tegen wordt op blz. 164 door Kapitein M. het volgende aangevoerd: „het arbeidsveld, dat voor de leden van het vereenigd officierskorps geopend zou worden, is zóó uitgestrekt, dat het niet anders kan, of verschillende deelen daarvan moeten onontgonnen blijven”, en op blz. 165: „wel zouden er enkele officieren gevonden worden, zoo geniaal van aanleg, dat zij, in welken rang ook, zoonwel in Ned. als in het Ind. Leger, hunne taak op hoogst verdienstelijke wijze zouden weten te vervullen”.

Evenwel gaat dit niet op. Luit. Jhr. RAM heeft dit op blz. 231 e. v. duidelijk aangetoond, en zijne vergelijking zou nog sterker zijn uitgekomen, indien hij, in plaats van een Duitsch, een Engelsch officier tot voorbeeld had genomen. Immers zijn de Engelsche koloniën over de geheele aarde verspreid, en zou dus — volgens de meeste anti-fusianen — de Engelsche officier een nog uitgebreider studieveld voor zich hebben, dan de Duitsche.

Naar o. m. behoeft het studieveld voor een a. s. fusie-officier niet veel verder te worden uitgebreid, dan thans het geval is aan de inrichtingen van onderwijs voor een a. s. Ind. officier. De daar opgedane kennis behoeft slechts de *grondslag* te zijn, waarop de latere studiën voor de hoogere rangen kunnen worden voortgezet.

Men vergete niet, dat, behalve de practijk, het uitsluitend de *later* verkregen kennis is, die den officier voor den hoogereren rang geschikt maakt. Daarom dan ook moet de *grondslag* van het onderwijs zoo dege-lijk mogelijk zijn, zonder bijzondere uitbreiding van het studieveld. En aangezien in Nederland de hulpbronnen en gegevens tot studie veel overvloediger worden aangetroffen dan in de koloniën (verg. punt VII), vermeenen wij, dat ook om die reden het fusiestelsel aanbeveling verdient.

V. Volgens blz. 167 heeft Kapitein M. gezegd: „*Wat betreft de van het Ned. bij het Ind. Leger gedetacheerde officieren, zoo onderschrijf ik ten volle het oordeel, dat velen hunner zich na korten tijd daar geheel op hunne plaats bevinden en uitstekende diensten bewijzen. Over het algemeen hebben deze officieren zich in het Ind. Leger een zeer gunstige reputatie verworven en groot is het aantal hunner, die zich op het oorlogsveld wisten te onderscheiden*”.

In dit opzicht staan wij dus minder ver van elkander verwijderd, dan bij de verklaring, die hiervoren onder punt I door Kap. M. is opgegeven.

De bedoeling der woorden van Kap. M., op blz. 168 vermeld, vatten wij in ruimeren zin op. Dus ook den engeren zin beamen wij volkomen. Die woorden luiden: „*In ondergeschikte betrekkingen (wij vermoeden dat hier wordt bedoeld in de Kapiteins- en Luitenantsrang) bij troepen ingedeeld, zal ieder officier, die aan een voldoende mate van plichtsbeseef en dienstijver (waarom hieraan getwijfeld?) de noodige practische geschiktheid paart, zich waar ook, betrekkelijk spoedig, op zijn plaats gevoelen en zijn taak naar behooren vervullen*”.

Voor deze en de vorige gulle en openhartige bekentenissen — die zoo lijnrecht strijden met de meening op blz. 163 vermeld: „*dat het eene onmogelijkheid is, om officieren te kweeken, die berekend zijn voor de functiën in beide legers*” — brengen wij gaarne onze hulde. Kap. M. is de eerste tegenstander der fusie, die dit openlijk heeft erkend. En die bekentenis bewijst tevens hoe natuurlijk het is, dat Ind. Chefs over de gedetacheerde Ned. officieren, die onder hunne bevelen hebben gestaan (zooals wij hiervoren hebben vermeld), een zoo gunstig rapport moesten uitbrengen.

Met de reserve, die Kap. M. op het hiervorenstaande maakt, kunnen we ons evenwel *niet* vereenigen. Op blz. 167 zegt hij, „*M. i. gaat men echter te ver door dit gunstig oordeel betreffende de gedetacheerde officieren aan te voeren als een argument ten bewijze van de mogelijkheid en wenschelijkheid van eene samensmelting der officierskaders*”.

Wanneer zelfs een tegenstander der fusie moet erkennen, dat onder de Ned. officieren, die in Indië gedetacheerd werden, er *velen* waren, die *kort* na hunne aankomst in Indië bij *dát* leger *geheel*, *waar ook* en *spoedig*, zich op hunne plaats gevoelden en *uitstekende* diensten bewezen, en dat *over het algemeen* deze Ned. officieren zich in het Ind. Leger eene *zeer gunstige* reputatie hebben verworven; en dan verder nog: dat deze officieren *naar behooren* hunne taak *vervulden* en het aantal

hunner *groot* is, die zich *ook* op het *oorlogsveld* wisten te onderscheiden, dan vragen wij: kan men dan nog twifelen aan de *mogelijkheid* om eene samensmelting dier officierskorpsen tot stand te brengen, — zelfs al bestonden de voorbeelden niet, die de practijk heeft aangegeven en waarop wij hiervoren wezen?

Kap. M. vervolgt daarna: „Vooreerst toch dient in 't oog gehouden te worden, dat zij, die thans gedetacheerd worden, geheel vrijwillig, uit roeping naar Indië gaan, zoodat van hen mag worden aangenomen, dat zij vol toewijding en met de meeste ambitie hun nieuwen werkkring zullen aanvaarden. *Met het tot stand komen der fusie zou dit echter veranderen: dan toch zouden velen tegen hun wensch naar de Koloniën gezonden worden en duidelijk is het, dat de officieren van deze categorie over het algemeen veel minder door toewijding en ambitie zouden uitblinken.*”

Hieromtrent diene het volgende: Wij gaan uit van de meening, dat de Staat het recht heeft om aan personen, die zich voor eene dienstverbintenis *geheel uit vrijen wil* aanmelden, zekere voorwaarden te stellen. Wie zich alsdan *vrijwillig* verbindt, die verbindt zich ook tot het *vrijwillig* nakomen van de gestelde voorwaarden. Welnu, als er wordt bepaald, dat de toekomstige onderofficier of cadet, — officier geworden — zoowel in Nederland als in Indië zal moeten dienen, dan weet ieder aspirant-officier vooraf, — *geen enkele uitgezonderd*, — waartoe hij zich verbonden heeft. De indiensttreding heeft dan plaats uit *eigen-vrijen-wil*, en er is geen sprake van, dat hij later als officier *tegen-zijn-wensch* naar de koloniën wordt gezonden, zooals Kap. M. beweert. Daar de praemisse onjuist is, vervalt vanzelf de conclusie van dien Kap., *dat de officieren van die categorie (in casu de fusie-officieren) over het algemeen veel minder door toewijding en ambitie zullen uitblinken.*

Ging zijne gevolgtrekking op, alleen uit overweging dat de aspirant-officier geen andere keus heeft dan zich te verbinden voor beide legers, zoodat men moet veronderstellen, dat de jongeling als 't ware noodgedrongen in dienst gaat, dan zou met recht gevraagd kunnen worden: Is er tegenwoordig een categorie officieren van wie het duidelijk is, dat zij over het algemeen *veel minder door toewijding en ambitie uitblinken?*

Overeenkomstig de praemisse van Kap. M. zou dit het geval moeten zijn met de cadets, die niet zijn geplaatst kunnen worden bij het *leger* of het *wapen* hunner keuze, en toch officier zijn geworden.

Heeft deze laatste categorie *wel* toewijding en ambitie getoond, — en wij hebben geene aanleiding om het tegengestelde te veronderstellen, — dan ligt hierin het afdoend bewijs, dat de conclusie van den Kap. MICHELSEN onjuist is.

Indien Kap. M. *twee* alinea's van ons opstel uit het Dagblad van Z. Holl. en 's Gravenhage van 8 Oct. '96, Eerste blad, verder ware gegaan, dan zou hij ontwaard hebben, hoe geheel onjuist de conclusie is, die hij uit de (later bijgevoegde) noot (1) blz. 190 trekt. In die bedoelde alinea van het Dagblad wordt vermeld: „Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat bij het in 1896 afgenomen toelatingsexamen tot de Cadetten-

school, van de 80 geslaagde aspiranten, No. 45 op de algemeene ranglijst der geslaagden de *laatste* was, die in aanmerking kwam voor *eene plaatsing* bij genoemde Inrichting voor den dienst in *Ned-Indië*, terwijl voor de aspiranten, die, in verband met het verkregen rangnummer, *niet* voor *eene plaatsing* bij *dien dienst*, doch voor zooveel zij daartoe het verlaugen hadden te kennen gegeven, *wel* voor den dienst *hier te lande* werden toegelaten, nog 20 aspiranten waren, die *uitsluitend* of bij *voorkeur* voor den *Indischen* dienst in aanmerking *wenschten* te komen."

In tegenstelling met Kap. M., achten wij het niet gewettigd te onderstellen, dat het aantal aspiranten-officier in het fusiëstelsel zal *moeten* verminderen. In ons vorengenoemd Dagbladartikel is dit duidelijk aangetoond. Daarenboven zijn de voorbeelden die zich bij de Marine voordoen, voor ons een waarborg, dat onze meening te dien opzichte juist is. In het hiervoren door Kap. M. aangehaald jaar 1896, hebben zich *zeven* maal meer aspiranten aangemeld, dan er beschikbare plaatsen waren (169 aspiranten voor 24 plaatsen); en toch mag niet uit het oog worden verloren, dat de zee-officieren *veel meer* jaren tusschen de keerkringen moeten doorbrengen en in *veel ongunstiger* positie in de koloniën verkeerden, dan de officieren, die tot het fusiëstelsel zullen behooren (brochure blz. 15).

VI. Op blz. 170 zegt Kap. M., in antwoord op de vraag: of hetgeen elders omtrent de voorziening aan officieren voor de strijdkrachten in de overzeesche bezittingen mogelijk blijkt, bij ons onder de onmogelijkheden gerangschikt zou moeten worden, het volgende: „*In de eerste plaats valt hiertegen aan te voeren, dat de quaestie der fusie niet beheerscht wordt door de mogelijkheid maar door de wenschelijkheid van dien maatregel.*” N. o. m. echter, moet de *mogelijkheid* in de eerste plaats vast staan; zonder dit kan over de *wenschelijkheid* niet worden geredeneerd, zoodat de quaestie wel degelijk wordt beheerscht door de *mogelijkheid* — „*en wat nu dit laatste betreft, zegt Kap. M., zou men de vraag kunnen stellen, of het eenvoudige feit, dat elders andere toestanden bestaan, er toe leiden moet, om een afkeurend oordeel uitte spreken omtrent regelingen, die ten onzent het burgerrecht verkregen hebben.*”

Uit dit laatste zou men moeten afleiden, dat Kap. M. een voorstander is van den *sleurgang*, zelfs dan, wanneer onhoudbare toestanden, die het burgerrecht hebben verkregen, gebiedend veranderingen eischen.

Kap. M. komt verder tot deze, vraag: „*Maar waarom zouden wij dan uitsluitend voor zooveel de vorming van het koloniale officierskorps betreft, wel ons aan de vreemde mogendheden moeten spiegelen?*”

Wij veroorloven ons te doen opmerken: 1°. dat een stelsel, zooals door ons is voorgesteld, bij niet *éene* vreemde mogendheid bestaat; en 2°. dat dit denkbeeld hoofdzakelijk is aanbevolen om daardoor de *belangen van den dienst* in beide legers te bevorderen.

De Heer E. B. KIELSTRA heeft in het Alg. Hdbd. van 25 Nov. '98, zijne

wederlegging laten opnemen tegen het opstel van MARS (Alg. Hdbl. van 2 Nov. '98). Daarin vinden wij o.a. het volgende vermeld: „Het eerste argument (van MARS) geldt de voor het Ned. Leger noodige oorlogservaring, die alleen in de koloniën te verkrijgen is; de daár aanwezige leerschool worde voor de Ned. officieren opengesteld.”

„Dit ben ik geheel eens, zegt de Heer K., maar ik meen dat die openstelling thans voldoende plaats vindt door detachering.”

„Op Ult°, 1897 waren er nagenoeg 100 officieren van het Ned. Leger bij het Indische werkzaam.”

Mogen wij Z. H. Ed. G. doen opmerken, dat de aanwezigheid van die 100 Ned. officieren bij het Ind. Leger juist aantoot, in welken *abnormalen* en *ziekelyken* toestand het Ind. officierskorps als zoodanig verkeert. Onder die 100 Ned. officieren bevinden er zich 92 *meer*, dan Art: 3 van het K. B. van 18 Aug. '71, N° 10 (Ind. Staatsblad N° 176), als *uiterst maximum* toelaat. De 100 Ned. officieren, — wier plaatsen bij het Ned. Leger open blijven staan en dus aan den dienst van het Ned. Leger worden *onttrokken*, — waren *niet* bij dat Ind. Leger gedetacheerd met het *uitsluitend* doel om hen daár in de gelegenheid te stellen krijgsvaardigheid op te doen. Integendeel dit had alleen plaats om in het *onhoudbaar* incompleet van het Ind. officierskorps te voorzien. Gaarne had het Ind. Legerbestuur over minstens 147 Ned. officieren *meer* beschikt, ten einde de 91 officiersplaatsen, — die nu door *onderofficieren* moesten worden ingenomen, — te kunnen vervangen, en de 56 officiersplaatsen (hieronder geen Geneeskundige officieren), — die nu *onbezet* moesten blijven, — te kunnen aanvullen (Koloniaal Verslag '98, blz. 27).

Evenals Kap. M. stelt de Heer KIELSTRA vervolgens deze vraag: *Waarom zou men haar* (de detachering van Ned. officieren) *dan zóó belangrijk uitbreiden als bij „samensmelting” het geval zou zijn?*

Het antwoord hierop moet luiden: 1°. om toestanden zooals hiervoren zijn vermeld te kunnen *voorkomen*; 2°. om in Ned. en in Indië te allen tijde te kunnen beschikken over een *voltallig* officierskorps, zonder dat men daarvoor, zooals nu, het eene leger aan het andere behoeft op te offeren ¹⁾; 3°. om *overal* officieren te kunnen verkrijgen, die allen *beter* wetenschappelijk en technisch op militair gebied zijn ontwikkeld, *meer* practisch bruikbaar zijn gevormd en tevens krijgsvaardigheid hebben *opgedaan*; 4°. om in den gezondheidstoestand van het tegenwoordige Ind. officierskorps en van deszelfs gezinnen eene *aanmerkelijke verbetering* te kunnen brengen; en 5°. om van *alle* belastingschuldigen, zoowel in Ned. als in de Koloniën, *minder* zware financieele offers te eischen.

VII „*In tegenstelling met de vóórstanders der fusie, zegt Kap. M. op blz. 157, moet hij weinig waarde toekennen aan de meening, dat voor een*

¹⁾ Op blz. 191 zegt Kap. M. „Met betrekking tot deze detacheringen wensch ik nog de aandacht te vestigen op eene *onbillijkheid*, welke daarbij tegenwoordig tegenover de officieren van het Ned. Leger wordt begaan, enz.”

grooter aantal Ind. officieren de weg zou openstaan om in Ned. hunne technische en wetenschappelijke kennis te vermeerderen;" en verder op blz. 158 wordt door hem verklaard „dat het gebrek aan hulpbronnen en gegevens voor studie, zich in Indië volstrekt niet in die mate laat gevoelen, als velen geneigd zijn dit voor te stellen.”

Wij vermeenen, dat niet vele onbevooroordeelde en onpartijdige personen, die bevoegd zijn in dit verschil van inzicht uitspraak te doen, de hier vermelde opvatting van Kap. M. zullen deelen. Wij althans kunnen dit niet toegeven. Vooral wat betreft de hulpbronnen en gegevens tot studie.

In Ned. b. v. bevindt zich bij ieder Regiment eene bibliotheek, alwaar alle voornaamste militaire werken en tijdschriften, ook uit den vreemde, worden aangetroffen. Dan heeft men nog de bibliotheek van het Ministerie van Oorlog en de Koninklijke Bibliotheek, die beide nog aanzienlijk rijker voorzien zijn van al hetgeen op militair gebied is uitgekomen. Al deze verzamelingen van boekwerken en geschriften staan ter beschikking van de officieren in Ned. Daarenboven vindt men in tal van Ned., vooral kleine garnizoenen, militaire leesgezelschappen, waarin de laatst uitgekomen tijdschriften, brochures en werken op militair gebied, onder de leden circuleeren. En eindelijk worden in vele groote garnizoenen, zelfs op de leestafels of leeszalen der societeiten, verschillende militaire tijdschriften en brochures gevonden.

Zou men die hulpbronnen en gegevens tot studie even overvloedig vinden en even gemakkelijk kunnen bekomen b. v. te Ampenan, Loeboe Sikaping, Lahat, Tebing-Tinggi, Singkawang en Amoentai, om slechts zeer enkele garnizoensplaatsen uit Indië te noemen?

Wanneer nu werkelijk blijkt, zooals wij vermeenen, dat in vele, zeer vele Ind. garnizoenen de hulpbronnen en gegevens tot studie *niet* overvloedig aanwezig zijn, of deze zeer *moeilijk* zijn te verkrijgen, kan men dan nog de persoonlijke opvatting van Kap. M. deelen, wanneer hij op blz. 160 verklaart; „dat eene samensmelting van de officierskorpsen weinig of geen invloed ten goede zou uitoefenen op het intellectueele gehalte van de in Indië dienende officieren?”

Wij betwijfelen het zeer, en ook daarom zouden wij in eene vereeniging der officierskaders tot één enkel officierskorps, voor beide legers een groot heil vinden.

Wij zijn het volmaakt eens met den schrijver van de „Brieven over militaire onderwerpen” van 1861: „Kennis, zegt hij, is kracht, en de kracht van het leger in Indië zou derhalve verhoogd worden door de kennis in Ned. opgedaan, terwijl de kracht van het leger in Ned. zou rijzen, door de krijgservearing uit Indië médegebracht”.

Tegenover de meening van Kap. M. (blz. 158) zijn wij verplicht vol te houden, dat het klimaat in Ned. zich oneindig beter leent tot studië, dan de koelste achtergalerei in Ned.-Indië.

En wat nu het gevoelen betreft van Kap. M. (blz. 214), dat het niet noodig is om officieren, die zich voor het examen van de Hoogere Krijgsschool opgeven, uit alle oorden van den Ind. Archipel te Batavia

te laten overkomen met hunne gezinnen, dienaangaande komt het ons voor, dat de Kap. M. zich vergist.

De reden van ons vermoeden berust hoofdzakelijk hierop, dat vooral in een tijdvak waarop bij het Ind. Leger 247 officieren mankeeren (Koloniaal Verslag '98, blz. 27), het niet aannemelijk is, dat het Ind. Legerbestuur een — volgens Kap. M. geenszins noodigen — maatregel nog steeds zou *blijven* bestendigen, zelfs *langer* dan volstrekt noodzakelijk is, en waardoor dat overgroot incompleet, gedurende $\frac{1}{3}$ van een jaar, met 12 tot 20 officieren zou *vermeerderen*, en tevens de Rijksuitgaven, ook volgens de Locomotief van 14 Juni '98, met zooveel duizenden en duizenden zouden worden opgevoerd.

VIII. Omtrent de vraag: of, en in hoeverre, de samensmelting der officierskaders tot één enkel officierskorps al dan niet gewenscht is, meenen wij niet beter te kunnen doen dan onzen lezers met behulp van de officieele Koloniale Verslagen aan te toonen hoe treurig het met den toestand van het Ind. officierskorps in de laatste jaren gesteld is.

In het Koloniaal Verslag van '97 wordt opgegeven: „De totaalsterkte van het actief dienend officierskorps nam in 1896 belangrijk toe; zij vermeerderde van 1339 tot 1391 hoofden; maar toch was er op het einde des jaars tegenover de „tegenwoordige” formatie een incompleet van 78 officieren, waarin ten deele voorzien werd door de aanstelling van *onderluitnants* en door tot wederopzeggings toe 35 adjudant-onderofficieren als *dienstdoend-officier* te doen optreden ¹⁾ — en dit verdient te meer de aandacht, — omdat daarmede slechts *ten deele* voorzien werd in de *werkelijke* behoefte, want de verhouding tusschen formatie en sterkte was inderdaad *veel ongunstiger* dan hierboven is aangegeven; immers zijn in de formatiecijfers *geen* luitnants uitgetrokken voor de recruten-bataljons en *evenmin* voor de tijdelijk opgerichte depot-compagnie van het 9^e veldbataljon, zoodat de bij die troepenafdeelingen feitelijk ingedeelde officieren beneden den rang van kapitein, aan de overige korpsen moesten *onttrokken* worden. Neemt men al verder in aanmerking, dat de geregelde aanvulling van het officierskorps, waarvan de formatie tijdelijk met 45 hoofden werd uitgebreid, in 1896 opnieuw werd verkregen met behulp van *ruime* detachering uit het leger hier te lande, zoodat het aantal gedetacheerde officieren in den loop des jaars steeg van 67 tot 94, dan is het duidelijk, dat alleen *buitengewone* maatregelen in staat waren den *geregelden* gang van den dienst te verzekeren. Niet alleen *moesten* voor sommige catagoriën van officieren de verloven naar Europa wegens langdurig (10 jarig) verblijf in de tropen *opgeschort* worden, maar *bovendien* werd bepaald, dat zij, aan wie wegens *ziekte* een binnenlandsch verlof werd

¹⁾ Volgens Bijlage B, blz. 4, staat B, rubriek „aanwezige sterkte”, bevonden zich bij het Ind. Leger op UH^o 1896, een aantal van 23 onderluitnants, en 52 adj.-onderofficieren, dienstdoend als officier.

verleend, gehouden zijn naar vermogen *dienst te doen* bij de korpsen, die gelegerd zijn ter plaatse waar zij hun verlof doorbrengen”.

En in het Koloniaal Verslag van '98 staat vermeld:

„Betreffende de voltalligheid der officierskorpsen zijn de cijfers *minder gunstig* (dus nog slechter dan in het Koloniaal Verslag van 1897, zie hiervoren).

„Niettegenstaande op het einde des jaars bijna 100 officieren (98) van het leger hier te lande bij het Ind. Leger gedetacheerd waren ¹⁾, bestond er toch nog een *aanzienlijk* incompleet, ten deele aangevuld, hetzij — in overeenstemming met de organieke bepalingen, — door de aanstelling van *onderluitenant*s (volgens Bijlage A, bl. 4, staat 2, rubriek „aanwezige sterkte”, bedroeg dit aantal 40), hetzij door de tijdelijke benoeming van adjudant-onderofficieren, *dienstdoende officieren* (volgens Bijlage A, blz. 4, Staat 2, rubriek „aanwezige sterkte”, bedroeg dit aantal 51).

„Het incompleet van 69 ten slotte *onbezet* gebleven officiersplaatsen op Ult^o 1897 drukte hoofdzakelijk op het wapen der infanterie en betrekkelijk het sterkst bij den geneeskundigen dienst, waarbij 13 officieren van gezondheid ontbraken.”

Dus 69 officiersplaatsen min 13 plaatsen van Geneeskundige officieren, die niet tot de fusie-officieren zouden behooren, blijft 56 officiersplaatsen, die in het Ind. Leger *onbezet* moesten blijven.

Men houde hierbij in het oog, dat gedurende dezen verslag-termijn de bepalingen betreffende het *opschorten* van de verloven aan de Ind. officieren, die 10 of meer jaren in de tropen hadden vertoefd, en het *eischen* van diensten naar vermogen van *zieke* officieren, nog steeds van kracht waren.

Hoe bedenkelijk vorenstaande toestand ook in Indië wordt beschouwd, kan blijken uit de gevolgtrekking die een Ind. schrijver maakt aan het slot van zijn opstel getiteld „Het Ind. Officierskorps” opgenomen in de Locomotief van 8 Nov. '98, Eerste blad, en de Soerabaya Courant van 15 Nov. '98, Eerste blad.

Bedoelde schrijver besluit dit opstel met als zijne meening uit te spreken „dat het hoog tijd wordt, den toestand van het Ind. officierskorps ernstig onder de oogen te zien. Een leger, zegt hij, zonder een werkelijk voldoende aantal officieren, gaat achteruit in militaire waarde. . . . , het zou na verloop van tijd ontaarden *in een ongedisciplineerde bende!*”

Is die hiervoren officieel geschetste toestand niet allertreurigst?

En kan men er nog aan twijfelen, dat eene verandering in den bestaanden toestand van het O.-Ind. officierskorps niet alleen *wenschelijk*, maar zelfs *gebiedend noodzakelijk* is geworden?

En welk ander dan het door ons voorgestelde fusiestelsel kan hierin op *geschikter* wijze verbetering brengen, en tevens, niet alleen *gemakkelijker* de belangen van den dienst bevorderen, maar ook op *voordeeliger*

¹⁾ Volgens Kap. M. bedroeg dit aantal Ned. officieren 111 op 1 Jan. '98 (blz. 191).

wijze waarborgen verschaffen voor de Staats-, de leger- en de officiersbelangen?

Hoe zeer de Regeering reeds sedert geruimen tijd doordrongen is van de *wenschelijkheid* tot fusioneerij der officierskaders, kan blijken uit de Mem. v. Antw. van den Minister van Koloniën (Gedrukte stukken en Handelingen IIe Kamer St. Gen., 1876/77). Daarin staat o. m. vermeld: „Moge het denkbeeld van samensmelting *vooralsnog* niet voor uitvoering vatbaar zijn, verbroedering en nauwere *aaneensluiting der officierskorpsen kan door de Regeering niet genoeg worden bevorderd*”.

IX. De Kap. M. vangt op blz. 180 aan met te verklaren: „dat hij de financieele zijde van ons vraagstuk, — om meer dan een reden — niet anders dan *oppervlakkig* kan bespreken”. Cijfers, betreffende vermeerdering of vermindering van uitgaven bij eventueele totstandkoming van de fusie, worden dan ook door hem in het geheel *niet* genoemd, maar wel begint hij met op blz. 181 te constateeren, dat hij zich niet *in allen deele* kan vereenigen met de conclusiën, waartoe wij komen, op grond van de door ons gegeven cijfers”. En op blz. 182 wordt door Kap. M. er op gewezen: „dat in afwijking met hetgeen door andere voorstellers van vereenigiingsplannen werd verwacht, te weten: „dat hun stelsel tot *verhooging* van uitgaven zou moeten leiden, — wij daarentegen tot de conclusie komen, dat in ons stelsel eene *belangrijke besparing* zal worden verkregen”.

Dit laatste is volkomen juist, en wij blijven bij die meening. In het kort zullen wij nu de punten nagaan, die door Kap. M. over de financieele quaestie zijn aangevoerd.

Op blz. 183 wordt door hem *toegegeven* dat, niettegenstaande in ons stelsel een reserve van officieren boven de formatie wordt gevoerd, — om geen nadeel voor den dienst te ondervinden van hen die reizende zijn, of vóór of ná hun detachering in Ned. met verlof vertoeven, — de sterkte van het vereenigd officierskorps *geringer* zal zijn, dan de gezamenlijke sterkte van de gescheiden officierskorpsen.

Echter laat hij er onmiddellijk op volgen, en wel in navolging van hetgeen dienaangaande door den schrijver IJ. uit het Ind. Mil. Tijdschrift van '96 is gezegd: „dat men in geval van oorlog alsdan in Ned. niet meer kan rekenen op die welkome reserve, gevormd uit de in Ned. gedetacheerde Ind. officieren, en op de Ind. officieren die in patria hun langdurig verlof doorbrengen (onder deze laatsten, zooals in den Mil. Spect. van '96, blz. 556, werd aangetoond, bevinden er zich slechts gemiddeld 21% die *valide* zijn)”.

Hiertegen moeten wij doen opmerken, dat wanneer na zeer korten tijd eene reserve van 120 actief dienende officieren in Ned. aanwezig is, die in tijd van oorlog nog wordt aangevuld met de officieren, die in verschillende bijzondere betrekkingen werkzaam zijn, wij alsdan die Ind. reserve kunnen missen — vooral als door de fusie de sterkte van het O.-Ind. officierskorps tevens met ruim 320 officieren zal kunnen worden verminderd (Mil. Spect. van '98, blz. 398).

Op diezelfde bladzijde zegt Kapitein M. verder: „dat hij onze meening niet kan onderschrijven, dat de totale sterkte aan Ind. officieren ook om andere dan de reeds opgenoemde redenen (d. w. z. door de gedetacheerde en met verlof aanwezige Ind. officieren) zou kunnen vermindere- ren”. Tevens achtte hij het indertijd door ons aangehaald voorbeeld niet gelukkig, toen wij aantoonde, dat in de fusie verschillende functiën, thans door officieren waargenomen, zouden kunnen vervallen.

Dit verschil van inzicht kan hier moeilijk worden opgelost. Toch zou het ons niet bevreemden, dat het ook onzen lezers moet zijn opgevallen, hoe groot het verschil is tusschen het aantal geëmployeerde officieren aan het Departement van Oorlog alhier (25) en dat van Indië (66); en nog sterker komt dit uit, wanneer men in aanmerking neemt, dat het Ind. Marine-Departement met slechts 11 zee-officieren kan volstaan.

Omtrent de gratificatiën voor uitrusting (blz. 184), plaatst Kap. M. naar o. m. zich op een zeer zuiver standpunt, door de vraag te stellen: „Worden de uitkeeringen voor de uitrusting der officieren van de landmacht inderdaad *noodzakelijk* geoordeeld, ja dan *neen*?”

Ons antwoord hierop is *zeer bestlist ontkennend*. Tot staving van die meening behoeven wij slechts te wijzen op de Marine, alwaar zoodanige uitkeeringen tot op den huidigen dag toe, nog niet *noodzakelijk* zijn gebleken. Te minder zou de noodzakelijkheid van die uitkeeringen blijken, indien bij eene eventueele fusie tevens eene *gelijke* uniform werd bepaald voor de Ned. en voor de koloniale officieren (d. w. z. de fusie-officieren). Niet alleen de marine bewijst de mogelijkheid van dit denkbeeld, maar ook de Ind. officieren die bij de krijgsschool zijn gedetacheerd. Alle diensten — ook wanneer deze officieren bij de Ned. korpsen zijn gedetacheerd — verrichten zij alhier in de uniform, die voor Indië is voorgeschreven.

Kapitein M. zelf ontwijkt op zijne gestelde vraag een positief antwoord te geven, door te vermelden: „Wordt die vraag bevestigend beantwoord, dan dienen zij (d. w. z. de uitkeeringen) bestendigd te worden. Luidt echter het antwoord ontkennend, dan verhindert niets om ook onder de bestaande omstandigheden tot afschaffing van die gratificatiën te besluiten.

Men zal ons wel willen toegeven, dat die *afschaffing onder de bestaande omstandigheden* niet aan de orde is.

Overigens zal onze geachte tegenstander toch wel willen erkennen, dat ingeval tot de afschaffing dier uitkeeringen *ook onder de bestaande omstandigheden* mocht worden besloten, en er dus besparing voor het Rijk plaats vindt, deze het gevolg zal zijn van het door *ons* geopperde denkbeeld. En ook, dat, indien het onderzoek naar de mogelijkheid en wenschelijkheid, ja zelfs de noodzakelijkheid om de officierskaders tot één enkel officierskorps te vereenigen in onzen geest uitvalt, en de Regearing tot die samensmelting overgaat, dat dan die Rijksbesparing wel gelukkig aan de fusie zal zijn toe te schrijven.

Op blz. 184, onderaan, zegt Kapitein M.: „Dat de toelagen zouden

kunnen vervallen, die thans worden uitbetaald aan de in Ned. gedetacheerde (Ind.) officieren, zoomede aan de Ind. officieren, die in Ned. als leden van de een of andere commissie optreden, „is juist”. Wederom dus eene *erkenning* van de juistheid onzer opgaven, om tot besparing van uitgaven te kunnen geraken. Het heeft ons eenigszins bevreed, dat Kapitein M. ook niet omtrent deze toelagen heeft verklaard: dat deze besparing ook onder de bestaande omstandigheden kan tot stand worden gebracht.

Na het door ons aangevoerde, omtrent de toelagen, als *juist* te hebben erkend, wordt door Kap. M. getracht den indruk daarvan te verzachten. Althans vervolgt hij; „maar elders betoogde ik reeds (hier verwijst hij ons naar blz. 176 en 177), dat de fusie „waarschijnlijk” tengevolge zou hebben eene algemeene stijging van de traktementen, welke thans aan de in Ned. dienende officieren worden uitbetaald”.

Het zij ons vergund te doen opmerken, dat eene algemeene traktementsverhooging voor de Ned. officieren zeker niet tot de onbillijkheden zou behooren en als zeer gewenscht mag worden beschouwd. Door meer bevoegden dan wij, is menigmaal aangetoond, dat die traktementen en ook de Ned. pensioenen, niet meer aan billijke eischen voldoen en zeer zeker niet in verhouding staan tot die, welke in Indië worden genoten. Doch juist deze laatste omstandigheid zal, bij eene eventueele invoering van de fusie, tengevolge hebben, dat van eene verhooging van Ned. traktementen geen sprake meer zal zijn. De officieren kunnen dan, in Indië dienende, als men het zoo noemen wil, op hun verhaal komen. Indien dus ooit de Ned. officierstraktementen — ook gedurende eene eventueele invoering van de fusie — algemeen mochten worden verhoogd, zal dit *nimmer* zijn toe te schrijven *aan* de invoering van dat stelsel, maar het zal zijn om de eenvoudige reden, dat men eindelijk de billijkheid er van heeft ingezien en erkend.

Op blz. 176 (waarnaar Kap. M. ons verwijst) verdedigt hij de *hoogere* traktementen, die de gedetacheerde Ind. officieren in Ned. genieten. Onder de opgegeven motieven komt o. m. ook dit voor: *Het zal hun (de in Ned. gedetacheerde Ind. officieren), die gedurende hun voorafgaand verblijf in Indië aan een eenigszins ruimere levenswijze gewoon zijn geraakt, vooral in den aanvang hoogst moeilijk vallen, bij alles die uiterste spaarzaamheid te betrachten, die van den ongefortuneerden officier van het Ned. Leger zoo dringend wordt geëischt, om van zijn traktement overeenkomstig zijn stand te kunnen leven.*

Ons komt het voor, dat de *hoogere* traktementen niet gemotiveerd worden door hetgeen Kap. M. hier aanvoert. Al is de Ind. officier in de tropen gewoon geraakt aan eene eenigszins luxueuser leefwijze, dan mag dit geen reden zijn om hem in Ned., waar hij gelijk staat met een Ned. officier, bijzonder te bevoordeelen. Moet de laatste met zijn traktement rondkomen, dan behoort ook de Ind. officier, die op Rijkskosten de gunst geniet om zich in Ned. meer te kunnen bekwamen voor zijne latere

carrière, financieel niet boven zijn Ned. collega te worden gesteld.

Maar, vraagt men zich allicht af, welk verschil bestaat er dan tusschen die traktementen?

Vergelijken wij daartoe het traktement van onzen geachten steller van gemeld motief, met dat van een zijner Ned. wapenbroeders.

De *Kapitein* J. P. MICHELSEN geniet, ingevolge art 2, I en II van het K. B. van 10 Oct. '91 (Ind. Staatsblad 1892 No. 50), gewijzigd bij K. B. van 27 Feb. '93 (Ind. Staatsblad No. 137) een traktement van f 3700.—.

Ieder Ned. *Luitenant-Kolonel* daarentegen die, insgelijks als Kap. M. verplicht is één dienstpaard te houden, en buiten de residentie geplaatst is, heeft echter slechts f 3400.— traktement. Dus f 300.— 's jaars *minder* dan Kap. M.

Indien *Kapitein* MICHELSEN op het oogenblik met vol pensioen den militairen dienst verliet, zou hem toekomen f 2000.— pensioen

Het Ned. officiers-pensioen, dat het dichtst daarbij komt, is dat van *ieder* Ned. *Kolonel* die f 2100.— heeft. Dus slechts f 100 's jaars *meer* dan Kap. M. op het oogenblik zou ontvangen (brochure blz. 17, Staat b).

Omtrent den post van f 75.600.— per jaar — die bij de fusie meer in de Staatskas zullen vloeien (brochure blz. 27, punt 21) — zegt Kap. M. op blz. 185 het volgende: „M. i. moet hierbij echter in aanmerking genomen worden, dat de eisch om zich al dadelijk zoowel voor den dienst in Ned. als voor dien in Indië te verbinden een nadeeligen invloed op den lust tot dienstneming zou uitoefenen; dat derhalve het aantal aspiranten, dingende naar eene plaatsing als cadet verminderen zou en dat dit wel eens onvoldoende zou kunnen worden, om in de behoefte te voorzien”.

Dit persoonlijk vermoeden van Kap. M. deelen wij niet, en wel om de redenen, die wij aan „Memor” hebben opgegeven in het Dagblad van Z.-Holl. en 's Gravenhage van 8 Oct. '96, en ook in andere door ons geschreven opstellen.

Kap. M. sluit deze alinea met de woorden: „Het gevolg daarvan zou zijn, dat men, om opnieuw den gewenschten toevloed te verkrijgen, tot vermindering, wellicht tot algeheele opheffing van de geldelijke bijdragen, en thans voor *alle* cadetten, zou moeten besluiten”.

Nemen wij voor een oogenblik aan, dat het persoonlijk *vermoeden* van Kap. M. juist is, en dat zelfs de Ned. Staat tot *geheele* afschaffing der bijdragen aan die onderwijs-inrichtingen zou moeten besluiten, dan zou dit een nadeeligen post opleveren van slechts f 46.450.—. (Mil. Spect. '96, blz. 569). Zeer zeker een geringe som, in vergelijking van de besparingen, die o. m. verkregen zullen worden door de *geheele* afschaffing van de verloven en van de detacheringen van Ind. officieren; door de *vermindering* van de sterkte van het Ind. officierskorps; door *opheffing* van de uitkeeringen voor uitrusting; enz.

Blijkt echter de meening van Kap. M. *minder* juist te zijn, dan zou de Staat een voordeel behalen van f 75.600.— per jaar.

Volgens Kap. M. zou de fusie vermeerdering van de Rijksuitgaven na zich slepen ten behoeve van de inrichtingen tot opleiding voor den officiersrang. „Immers”, zegt hij op blz. 185, „de vereeniging van de beide officierskaders brengt mede, dat aan *alle* aspiranten-officier onderricht zou moeten worden gegeven — behalve in de vakken, die thans reeds gemeenschappelijk domein zijn voor de a. s. Ned. en Ind. officieren — ook in die vakken, welke thans aan elk der beide categoriën afzonderlijk onderwezen worden. Onvermijdelijk zou dit moeten leiden tot uitbreiding van den studietijd, althans indien men het onderwijs in alle vakken op het tegenwoordige peil wil houden; en lichtelijk zal men inzien, dat hieruit wederom zou voortvloeien: vermeerdering van het aantal leerlingen en leeraren, van administratief en verder personeel; noodzakelijkheid tot uitbreiding van localiteit, enz. — m. a. w. dus aanzienlijke vermeerdering van uitgaven”.

Zooals uit punt IV hiervoren is af te leiden, zijn wij van meening, dat het studieveld van den a. s. aspirant-officier niet veel verder behoeft te worden uitgebreid, dan tegenwoordig van een Ind. aspirant-officier wordt gevorderd. Een zoodanig opgeleid officier zal, waar ook en onder alle omstandigheden, kunnen uitblinken. Dat hebben de Generaal DE KOCK en de tal van Ind.-officieren, die hij in Staats-Vlaanderen onder zijne bevelen had, voldoende aangetoond.

Aangaande de financieele quaestie, hebben wij Kap. M. op den voet gevolgd. Onze lezers zij verder overgelaten het *voor* en *tegen*, zelfstandig te beoordeelen.

X. Onder de bezwaren die Kap. M. noemt en die aan de *uitvoerbaarheid* van ons stelsel doen twijfelen, behoort o. a. de „grootte moeilijkheid om te komen tot eene voor de betrokken personen billijke en rechtvaardige regeling der promotie, die tevens voldoende rekening houdt met 's lands belang” (blz. 187).

Moeilijkheden omtrent de regelen der promotie, zijn n. o. m. alleen denkbaar gedurende het overgangstijdperk van het gescheiden naar het vereenigde stelsel. Eene zoodanige regeling, die de billijkheid en rechtvaardigheid voor de betrokken personen niet uit het oog verliest en tevens rekening houdt met 's lands belang, kan men vinden in ons opstel van het Alg. Hdbl. van 26 Sept. '97, Eerste blad; waarnaar wij korthedshalve verwijzen. Is eenmaal de geheele fusie tot stand gekomen, en bestaat er dus voor *alle* legers slechts één enkel officierskorps, dan kunnen n. o. m. geen moeilijkheden meer voorkomen.

Op blz. 188 erkent Kap. M. dat berekening van de zijde der officieren om hunne bevordering gunstiger te doen uitvallen, in ons stelsel geheel is uitgesloten; en te dien opzichte noemt hij ons stelsel beter dan dat van den Generaal SCHIMPF. Doch, voegt hij er aan toe „blijft het bezwaar bestaan, dat ten aanzien van de bevordering van een kleiner of grooter gedeelte van de officieren volkomen overeenstemming zou moeten worden

gevorderd tusschen het Ind. bestuur, het Ministerie van Koloniën en het Ministerie van Oorlog, hetgeen tot moeilijkheden aanleiding kan geven”.

Dit bezwaar deelen wij volkomen.

Het is daarom dan ook, dat wij vast overtuigd zijn, dat, bij eene eventueele invoering van het fusiestelsel, op den voorgrond zal *moeten* staan, dat het niet alleen *wenschelijk*, maar dat het wel degelijk *noodzakelijk* zal zijn, alle koloniale legers te brengen onder één Minister en wel onder dien van Oorlog. Door de invoering van dien maatregel zal aan het bezwaar van den Kap. M. kunnen worden tegemoet gekomen. Bij de Marine ziet men reeds, hoe heilzaam eene zoodanige regeling is, en hoe gemakkelijk en uitstekend zij werkt.

Men bewere nu niet, dat deze maatregel onuitvoerbaar zou zijn, omdat de M. v. O. niet bekend is met Ind. krijgssaken of geen Ind. specialiteit is; want dan zouden wij daarop moeten antwoorden: 1°. dat dit bezwaar zal ophouden, zoodra de fusie *geheel* zal zijn doorgevoerd; 2°. dat een M. v. O. van militaire zaken, zooals defensie, organisatie, bewapening, enz., meer afweet dan een Minister van Koloniën of een Gouverneur-Generaal, — die in den regel volstrekt geen militaire specialiteiten zijn; en 3°. dat ook omtrent bevorderings- en andere militaire quaestiën in het leger, de M. v. O. reeds nu *meer* en *beter* bevoegd is, — na het advies van den Comd. van het Ind. Leger te hebben gehoord, — een zuiverder en juister beslissing te nemen.

De schrijver Δ uit het Ind. Mil. Tijdschrift van '96, II deel, blz. 1 en 87, heeft in zijn opstel getiteld „Het Ind. leger onder het Ministerie van Oorlog” zelfs voor het *tegenwoordige* gescheiden stelsel, dezen maatregel aanbevolen, — en n. o. m. zeer te recht.

Op blz 188 zegt Kap. M. „dat zich herhaaldelijk het geval zal kunnen voordoen, dat in Ned. of in Indië een vacature vervuld moet worden, terwijl de voor bevordering in aanmerking komende persoon zich in Indië of in Ned. bevindt. Dit zou niet alleen noodig maken, de openkomende functie eenige maanden lang door een officier van lageren rang te doen waarnemen; maar ook aanleiding geven tot tal van overplaatsingen binnen den als normaal gestelden termijn”.

Ook tegenwoordig komen dergelijke gevallen in Indië herhaaldelijk voor. In punt I van dit opstel maakten wij reeds melding van Ned. officieren, die gedurende vele maanden — niet alleen in garnizoenen maar ook op het oorlogsveld — het commandement van een mankerenden hoofdofficier moesten overnemen. In ons stelsel echter zullen zoodanige gevallen — door de bepaling, die in punt II. der brochure (blz. 14) is opgenomen, — veel minder voorkomen en zeker minder dan in het gescheiden stelsel.

XI. De voorafgaande beschouwing en het vroeger door ons geschrevene samenvattende, komen wij tot de volgende conclusiën:

1°. dat het in het belang van het tegenwoordige Ned. Leger moet worden geacht, om aan *alle* officieren van dat leger de gelegenheid open te stellen om in Indië praktische ervaring op te doen;

2°. dat de samensmelting der officierskaders veel zal bijdragen tot verhooging van het intellectuele peil van de tegenwoordig tot het Ind. Leger behorende officieren;

3°. dat het belang van den dienst het meest zal worden gebaat, indien zoo spoedig mogelijk tot eene fusie van de officierskaders tot één enkel officierskorps zal worden overgegaan;

4°. dat dus van een eventuele *geheele* samensmelting der officierkorpsen zoowel voor het Ned. als Ind. Leger een hoogst voordeelige invloed kan worden verwacht;

5°. dat eene geheele fusie der officierskorpsen meer waarborgen zal opleveren, om de officierskaders van onze legers en te allen tijde voltallig te houden, dan wanneer die korpsen gescheiden blijven; ook omdat dit officierskorps, met een reserve van 120 Ned. officieren, nog plm. 200 officieren minder sterk zal zijn dan in het gescheiden stelsel; en

6°. dat het fusiestelsel zal moeten leiden tot zeer aanzienlijke financiële besparingen.

XII. Nu wij de voornaamste bezwaren uit de redevoering van Kap. M. hebben weersproken, nog een enkel woord over de wordingsgeschiedenis van het fusie-denkbeeld en over het door onze tegenstanders (in den regel) aangenomen minder juiste standpunt.

In „Het Nieuws van den Dag” van 5 Jan. '99, is een hoofdartikel opgenomen getiteld; „De samensmelting der officierskorpsen van Ned. en van Indië,” welk opstel is geteekend „Een gepensionneerd Indisch hoofdofficier.”

In het begin van dat opstel stelt schrijver de volgende vraag: „Van waar komt het, dat, op eene zeldzame uitzondering na, alle tegenstanders der fusie-officieren van het Ind. Leger, alle voorstanders officieren van het Ned. Leger zijn?”

Waarom n. o. m. de officieren van het Ind. Leger *veelal* tot de tegenstanders der fusie behooren, hebben wij reeds in het Alg. Hdbl. van 25 Sept. '97 opgegeven. Zooals men uit dat opstel heeft kunnen ontwaren, steunen de redenen voor dien tegenstand op minder goede, zelfs minder juiste gronden, en dit is te minder verklaarbaar, als men in de geschiedenis nagaat door wien het denkbeeld om de officierskaders tot één enkel officierskorps te vereenigen is voorgesteld, en van wien het is uitgegaan.

Voor zooverre wij hebben kunnen nagaan, was Koning WILLEM II een der eerste bij wien dit denkbeeld opkwam. De hoofden van de Departementen van Oorlog, Marine en Koloniën kregen in Nov. van het jaar 1841 van Z. M. de opdracht om na te gaan op welke wijze de beide legers tot ééne armée zouden kunnen worden vereenigd. In Oct. 1842 liet Z. M. aan die ministers echter weten: „dat het minder in zijne

bedoeling lag om de beide legers zelf te vereenigen, dan wel om meer eenheid en verband te brengen tusschen de officieren die in Europa en in de Koloniën dienden."

De uitslag van dit onderzoek was, — vooral door het ongunstig advies dat door den Luit.-Generaal Baron DE KOCK werd uitgebracht, — dat de hiervoren bedoelde ministers in Febr. 1844 aan Z. M. eene memorie deden toekomen, waarin de motieven waren opgenomen, die hun aanleiding gaven om de verwezelijking van het denkbeeld den Koning te ontraden.

Vele der bezwaren die toen bestonden, zijn echter in den loop der tijden opgeheven of er is aan tegemoet gekomen.

Wanneer men dit vorengenoemd Vorstelijke denkbeeld *niet* mede rekent, van wie en aan wie hebben wij dan die fusie-gedachte betreffende de officierskorpsen te danken?

Voor zoover wij hebben kunnen nasporen vinden wij die gedachte voor het eerst geuit in het jaar 1859. De Gep. Luit.-Kol. van het O.-Ind. Leger C. P. A. BARON DE SALIS gaf dat jaar eene brochure uit onder den titel: „Een woord over de vereeniging van het leger in Ned. met dat in Ned.-Indië". Daarin werd voorgesteld dat van een zeker vast te stellen tijdstip af, *alle a. s. officieren, onder-officieren en vrijwilligers*, die in Ned. in dienst treden, zich moeten verbinden om ook naar Indië te kunnen worden gezonden, en alsdan zouden behooren tot het *vereenigd* Ned. Leger.

In de „Brieven over militaire onderwerpen" van het jaar 1861, wordt een algemeen plan aangegeven om de officierskaders van beide legers te vereenigen. Alhoewel dit stuk niet is geteekend, zou men uit den inhoud of liever uit de verstrekte détails, die in dat opstel voorkomen, moeten opmaken, dat de schrijver een Ind. of een gewezen Ind. officier moet zijn geweest.

Vervolgens vinden wij het fusie-denkbeeld geopperd door den Luit. Generaal SCHMPF, Comdt. van het O.-Ind. Leger. In het jaar 1865 diende deze Opperofficier eene memorie aan de Regeering in, waarin de smelting der officierskorpsen van Ned. en Indië zeer bijzonder werd aanbevolen.

In de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap heeft de Luit.-Kol. van het O.-Ind. Leger BOERS in het jaar 1865 de fusie tot onderwerp van zijne voordracht gekozen en dat fusie-denkbeeld verdedigd.

In den Mil. Spect. van 1866 komt een vijfde uitgewerkt plan voor in het opstel over „Denkbeelden omtrent de vereeniging der officierskaders van het Ned. en Oost-Ind. leger." Dit stuk is geteekend „Een oud-hoofdofficier van het Ind. leger." Volgens de voordracht van Kapt. M. zou dit, door een oud-hoofdofficier geteekend opstel, het project

bevatten van den *Opper-officier* SCHIMPF. Hoewel wij dit niet kunnen bevestigen, hebben wij geen reden om aan de juistheid van deze bewering te twijfelen.

Eindelijk in het jaar 1892 werd door den O.-Ind. Majoor van den Gen.-Staf HAVER DROEZE, (altijd door een *Indisch* officier) in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap eene voordracht gehouden, waarin hij datzelfde denkbeeld uiteenzette.

Al zou er geen zekerheid bestaan dat de schrijver van 1861 een officier of gewezen officier van het Ind. Leger was, en zelfs het ontwerp van den *Opper-officier* SCHIMPF en van den oud-*hoofdofficier* van het Ind. Leger één en hetzelfde ontwerp was, dan toch constateeren wij, dat het denkbeeld om de officierskorpsen samen te smelten — vóór de verschijning van onze brochure — uitsluitend van *Indische* officieren is *uitgegaan*. In de rij dezer schrijvers hebben wij niet opgenoemd MULTAVIDI, alhoewel hij — te oordeelen naar de 20 specifiek Ind. militaire opstellen, die, alleen onder den titel „Indische Mavortiana”, van zijne hand reeds in de Java-Bode verschenen — naar alle waarschijnlijkheid ook een Ind. of oud-Ind. officier moet zijn.

En nu vragen wij: Is het begrijpelijk, dat een denkbeeld, dat *uitsluitend* en *herhaaldelijk* door verschillende, tot oordeelen hoogst bevoegde O.-Ind. officieren is aangegeven, zulk een grooten tegenstand ontmoet onder de eigen wapenbroeders van datzelfde Leger?

Of acht men soms een Comdt. van het O.-Ind. Leger, of de verschillende hier bedoelde O.-Ind. Hoofdofficieren, waaronder één van den O.-Ind. Generalen-staf, in staat om een denkbeeld aan te geven en voor te stellen, dat:

1°. den genadeslag zou toebrengen aan de slag- en strijdvaardigheid van het O.-Ind. Leger, zooals wordt beweerd door de *deskundigen*, die door X uit de Java-Bode waren geraadpleegd (Java-Bode van 5 Nov. '97, Bijvoegsel)?

2°. het O.-Ind. Leger zou bedreigen met vleugellamheid en ontzenuwing, zooals Z heeft aangegeven in de Locomotief van 25 Nov. '96, Eerste blad?

3°. groot nadeel aan de belangen van de *Ind. officieren* zou veroorzaken, zooals Y schreef in het Ind. Mil. Tijdschrift N°. 3? enz., enz.

Gelukkig is er omtrent de verschillende minder juiste opvattingen der fusie-quaestie, onder de *Ind. officieren* kentering waar te nemen. Niet alleen hebben wij dit van hoogstbevoegde zijde vernomen, maar het wordt ook bevestigd in het opstel, opgenomen in de Java-Bode van 1 Nov. '98, Eerste bijvoegsel. Daarin lezen wij o. m.:

„Natuurlijk is de fusie op dit oogenblik „the topic of the day”, het begin van alle gesprekken van officieren. Velen kanten er zich ten zeerste tegen. Zij achten haar een snooden aanslag van het bestuur in het moederland op de belangen en aanspraken der Ind. officieren om

de Ned. officieren te bevoordeelen en te verrijken. Dieper op de zaak ingaande, bemerkt men al spoedig, dat de meesten het maar van hooren zeggen hebben en zich van de pro en contra eigenlijk in het geheel geen rekenschap hebben gegeven. Wanneer men hun dan voorhoudt:

1°. dat het in het geheel niet in de bedoeling ligt om van de verkregen rechten iets af te dingen en men er niet aan denken zal de tegenwoordige Ind. officieren tegen hun zin in Ned. en omgekeerd, te doen dienen;

2°. dat ook daarom van geen benadeeling van Ind. officieren sprake kan zijn, omdat na verloop van tijd geen specifiek Ind. officieren, doch slechts één officierskorps zal bestaan, evenals bij de Marine; en hun daarna al de aan de ineensmelting voor individuen, voor leger en voor Staat verbonden voordeelen ontvouwt, dan geven zij zich gelukkig spoedig gewonnen".

Ook wij hebben tal en tal van tegenstanders in verschillende geschriften aangetroffen, die, van de verschijning der brochure af, over dik en door dun heen stellingen en meeningen verkondigden, die op totale *onbekendheid* berustten met de beginselen van ons stelsel. Nog bij de aankomst van de laatste mail ondervonden wij dit bij het lezen van het Ind. Mil. Tijdschrift van '99, N°. 1. MAVORS wijdt in die aflevering eenige regels aan de bezwaren, die de fusie moet ondervinden, o.a. door den eisch van de gezinnen bij eene detachering naar Indië achter te laten, niettegenstaande deze eisch in onze brochure slechts *voorwaardelijk* is gesteld, zooals o.a. blijkt niet alleen uit noot 12 en uit punt 20, op blz. 27 der brochure, maar ook uit tal van onze latere geschriften, waar deze *voorwaardelijke* eisch geheel is losgelaten.

Wij zijn het dan ook met den voorlaats bedoelden schrijver eens, dat wanneer de meeste onzer tegenstanders beter bekend waren met de beginselen en eischen, die wij hebben gesteld, hun tegenstand spoedig zou zijn gebroken.

Indien het ons mocht gelukt zijn die beginselen en eischen door het vorenstaande nader te hebben verduidelijkt, dan vleien wij ons, den eerlijken tegenstand eenigszins te hebben verzacht.

Die tegenstand heeft er toe geleid, dat de fusie, zooals wij die voorstaan, van verschillende kanten is beschouwd geworden.

Het hoor en verhoor leidt tot de waarheid.

Onzerzijds was het aangenaam, ditmaal tot schrijven te worden gedrongen, door een tegenstander als Kap. MICHELSEN, wiens belangrijke lezing op 16 Dec. '98 wij ten zeerste waardeeren om den hoogst bezadigden toon, den ridderlijken strijd en de heldere uiteenzetting van zijn persoonlijk gevoelen.

Wij brengen hem daarvoor bij deze openlijk onzen oprechten dank en onze welgemeende hulde.

Herinneringen uit mijne militaire loopbaan.

Een teedere snaar.

Wanneer een oud-militair gaat spreken over het uur van scheiden uit het leger, raakt hij altijd een teedere snaar, en mag hij zich gelukkig rekenen, wanneer geen wanklank ontstaat, onaangenaam en pijnlijk trillend in eigen en vreemde ooren.

De officier heeft een zeer eigenaardige plaats in de maatschappij; voor hem moet „karakter” ontegenzeggelijk hoofdeigenschap zijn.

Terwijl van den officier, op het ééne oogenblik en meestal onder zeer moeilijke omstandigheden, de hoogste uiting van zelfstandigheid wordt geëischt, vergt een volgend de meest lijdelijke ondergeschiktheid, zelfs met verzaking van eigen opvatting.

Zelfverloochening en volkomen, zij het dan ook gepast, vertrouwen op eigen kracht, wisselen elkander voortdurend af in het leven van den krijgsmann, indien hij de waarde van zijn beroep volkomen begrijpt en stipt getrouw wil blijven aan den eed, door hem afgelegd.

Wellicht bestaat er geene staatsbetrekking, die in dit opzicht hogere eischen stelt.

Naarmate de officier stijgt, moeten kracht en vastheid van karakter toenemen, moet hij volkomen weêrstand kunnen bieden aan de verleiding, die onder allerlei vormen tot hem komt en hem wil afdringen van den weg, door trouw, gehoorzaamheid, doch inzonderheid door eerlijkheid, gebiedend aangewezen. Afdwaling, twijfel zelfs, moeten zijn uitgesloten; gelijk het „ja” werkelijk „ja” en het „neen” in waarheid „neen” moeten zijn, behoort elk zijner daden den toets van eerlijkheid en rechtvaardigheid, met terzijdestelling van alle mogelijke overwegingen, volkomen te kunnen weerstaan en gegrond te zijn op: „gelijk recht voor allen”. Wanneer ik, voor een oogenblik, nadruk leg op de zelfverloochening, die de officier moet bezitten, geschiedt dit om aan te toonen, hoe deze eigenschap inzonderheid behoort uit te komen bij het uur van scheiden.

„Er is een tijd van gaan” schreef onze groote dichter de Genestet; hij voegde er onmiddellijk aan toe: „dat hebt ge meer vernomen, maar hebt ge 't ook verstaan?”

Waarom deze ernstige vraag? De dichter kende zijn volk en stelde op geestige wijze, in zijn: „Liedjen van verlangen”, de dwaasheid in het licht van het talmen en hangen, wanneer het uur van gaan is aangebroken, dus — van het niet verstaan.

Het is voor vele officieren menigwerf zoo moeilijk en zwaar tot de overtuiging te komen, dat voor hen „de tijd van gaan” is aangebroken.

De dwaasheid van het blijven meédoen, beuz'len, hangen, het niet heén willen gaan (waarbij, in figuurlijken zin, het „bang zijn in donker” volstrekt niet is uitgesloten) wanneer de krachten ontbreken, zedelijk, lichamelijk of op wetenschappelijk en practisch gebied, wordt alleen overtroffen door de onverantwoordelijkheid van het gezag, dat dit: „Liedjen van verlangen”, om altijd laakbare redenen, blijft aanhooren en met akkoorden van onzuiveren klank begeleiden.

Buitengewoon zwaar wordt het nemen van het kloek besluit tot scheiden voor den officier, die zich nog volkomen krachtig en opgewassen voor zijn taak gevoelt, doch moet zwichten voor het menigwerf noodzakelijk, maar niet altijd in de toepassing te verdedigen „plaats maken”. Om werkelijk kloek te blijven, moet zonder dralen worden gehandeld. Gelukkig de man, die dit doen kan.

Of het pijn doet, heén te gaan?

Alleen zij, die zeer langen tijd met volle toewijding in het leger hebben doorgebracht; die meer dan het gewone garnizoensleven hebben gekend en er niet tegen opzagen den lande ook in ver verwijderde gewesten en, meer dan eenmaal, te velde te dienen; die in het leger hun wereld vonden en bijna hun geheele leven met dat leger in kleine afgelegen garnizoenen lief en leed hebben gedeeld, met geen of weinig dank van boven, doch gelukkig met des te meer erkentelijkheid in eigen omgeving; die, zonder vermogen, jaren lang de ontberingen van het soldatenleven hebben gevoeld en in den kortst mogelijken tijd het veld moesten ruimen toen de betere tijden eindelijk waren aangebroken; die geleerd hebben, dat zelfverloochening de edelste, maar ook de moeilijkst te betrachten deugd van den soldaat is; zij alleen kunnen volkomen beseffen, hoe pijnlijk de wond is, die het heéngaen slaat, te pijnlijker, wanneer, om ten einde toe het woord „plicht” hoog te houden, in persoon alle banden met de omgeving op waardige wijze verbroken, ik zou haast zeggen, verscheurd moeten worden.

Hoe wreed is menigwerf het leven! Welk eene krachtsinspanning behoeft men niet om staande te blijven, als bitter leed en de hevigste aandoeningen met geheelen ondergang dreigen!

Ook ik ben door die duistere dagen heéngestaan en dikwerf verwonder ik mij er over dat het mij gegeven is geweest te doen, wat ik toen heb mogen volbrengen.

Wat mij kracht heeft gegeven?

De waardeering van het regiment, dat ik heb mogen aanvoeren, al uitte deze waardeering zich ook, volgens mijn wensch, op wellicht alleen voor mij waarneembare wijze.

Toen bij het vertrek, daags na het neérleggen van het bevel, zoovele officieren en minderen aan het station vereenigd waren, om mij tot afscheid de hand te drukken, zij zich op één gelid schaarden en, bij het wegstoomen over het emplacement, mij stilzweigend een eerbiedigen

militairen groet brachten, speelden zich de meest aangrijpende oogenblikken van mijn leven af en vond ik in die eerbiedige hulde: ruime vergoeding, meer dan mij toekwam, voor alles, wat ik voor mijne ondergeschikten had kunnen zijn en verzachting voor het bitter leed, dat mij had getroffen.

Meer dan het meest schitterend erbetoon en schetterende klanken, heeft mij dit eenvoudig en toch zoo aandoenlijk afscheid goed gedaan; ik schrijf dit, opdat allen, die er bij tegenwoordig waren, en mijne woorden zullen lezen, overtuigd zullen zijn van mijne oprechte dankbaarheid.

Goddank! dat alles was voorbij. Toen kwam de terugslag.

Wanneer een meer dan veertigjarige arbeid, vol afwisseling, te midden eener talrijke en drukke omgeving, plotseling wordt afgebroken; wanneer zware verantwoordelijkheid, zoowel ten opzichte der instandhouding van een groot en belangrijk lichaam, als ter verzorging van het minste onderdeel, plotseling ophoudt; wanneer wij van een hoog maatschappelijk standpunt op eens tot de positie van een vergeten, ambteloos burger afdalen; ondergaan wij eene verandering, die niet in enkele woorden is weër te geven en moeten wij in zeer bijzondere omstandigheden verkeerden en zeer veel afleiding kunnen vinden, om reeds dadelijk vrede te kunnen hebben met die geheel gewijzigde omgeving en toestanden.

Zoo menigmaal zullen wij dan, in de stille afzondering, waarin wij verkeerden, alles rondom ons vergeten en wederom leven te midden van het verleden, met zijn gewoel, groote inspanning, tal van zorgen en vele teleurstellingen, doch ook met zijne schoone oogenblikken van voldoening.

Dan verdringen zich voor onzen geest beelden en tooneelen in heldere en doffe kleuren, sterk verlicht of half in het duister gehuld; dan doorleven wij opnieuw alles wat achter ons ligt, met zijn lief en leed, zijn zonneschijn en zijn nevelen, zijn koesterende warmte en zijn kil huiveren.

Het zijn niet altijd de meest sprekende daden en voorvallen, die de hoogste voldoening schenken.

In het leven van den mensch, en niet het minst in dat van den soldaat, wordt zooveel onopgemerkt verricht, wat meer ten zegen strekt van omgeving en meer geluk in eigen boezem schenkt, dan de meest verheerlijkte en bewierookte openbare handelingen kunnen aanbrengen. Gelukkig de man, die na het neerleggen van zijn taak, voortdurend, geheel ongezocht, mag ondervinden, dat de vroegere omgeving zijn streven heeft begrepen; die, nadat hij zich heeft teruggetrokken en alle gezag verloren, niet wordt voorbijgegaan, maar door een eerbiedigen en hartelijken groet, een dankbaren handdruk er aan herinnerd wordt, dat hij niet voor niet heeft geleefd, dat het zaad, door hem uitgestrooid, welig is opgeschoten en goede vruchten draagt voor de groote vereeniging, waarin hij met toewijding heeft gewerkt, waaraan hij zijn beste krachten heeft geschonken.

In mijne kalme afzondering, begon ik al heel spoedig in mijne oude

papieren te snuffelen; ik vond heel wat herinneringen uit mijn militair leven, in den vorm van brieven, korte aantekeningen, adviezen, tijdelijk dagboek, enz., ten tijde en ter plaatse, waar zij waren voorgevallen, op papier gesteld.

Welk een genot gaven die papieren; uren en dagen verdiepte ik mij in mijn eigen gekrabbel en vond rust en kalmte weder.

Reeds dadelijk rees het denkbeeld bij mij, of ik, door het mededeelen mijner wederwaardigheden, hier en daar, waar de gelegenheid gunstig zou voorkomen, wellicht nuttig zou kunnen zijn voor jonge kameraden en anderen eenige oogenblikken van verpoozing zou kunnen schenken.

Mijn eigen persoon zal in die herinneringen onvermijdelijk belangrijk op den voorgrond moeten treden, omdat ik alleen voorvallen verhaal, door mij bijgewoond, doch ik hoop hierdoor de verdenking van zelfverheffing niet op mij te laden; de goede, oude vrienden weten het en aan de onbekenden verzeker ik plechtig, dat ik wel gaarne een erg gemoedelijk praatje houd, doch de zedelijke verheffing van het leger en de leering der jongeren bij mij altijd voorop hebben gestaan.

De eerste pogingen mislukten jammerlijk; nieuwelings in het vak, was ik veel te scherp en te hartstochtelijk; de uitgevers van tijdschriften en nieuwsbladen bedankten er hartelijk voor, te mijnen gerieve en door het luchten mijner grieven in twistgeschrift te komen, en — zij hadden groot gelijk.

De eerlijke soldaat, die altijd ronduit zijn gevoelen had gezegd, moest zich leeren wringen in den vorm, waarbij personen naar den achtergrond werden gedreven en zaken, koud en naakt, te voorschijn traden.

Wanneer ik de gegevens uit mijn militair verleden verzamel, rijst het beeld van den bataljonscommandant voortdurend omhoog, en denk ik met innige gehechtheid terug aan het bataljon, dat ik ongeveer zeven jaren heb mogen aanvoeren.

Het zou grove ondankbaarheid van mijne zijde zijn, wanneer ik, in mijne herinneringen, geen plaats inruimde aan die gelukkige en toch zoo hoogst eenvoudige en schijnbaar weinig bewogen jaren mijner militaire loopbaan.

Ik was, om te zeggen, al stoomende hoofdofficier geworden. Aan de beurt, vóór ik in Nederland van mijne tweede detachering in Indië was teruggekeerd, werd ik voorgedragen, en, drie dagen nadat ik mij bij mijn vorig korps, het Instructie-Bataljon, had gemeld, benoemd tot majoor à la suite.

Ik had verlof gekregen en voorloopig om geene plaatsing gedacht. Dat was onhandig genoeg, maar in zake vragen en intrigeeren ben ik, gelukkig, altijd onhandig geweest, en . . . heb ik dan ook altijd achter het net gevischt.

Plotseling kwam de verrassing eener plaatsing te Grave en vernam ik, dat met afwijking der toenmaals van kracht zijnde formatie, volgens welke bij het 5e regiment een luitenant-kolonel moest worden benoemd, dit weinig schitterende garnizoen voor mij bestemd was, omdat meer

handige kameraden wèl gevraagd en wèl geïntrigeerd hadden. Een luitenant-kolonel had niet naar Grave gewild, toen het bataljon derwaarts moest, en weten gedaan te krijgen, dat hij bij een ander bataljon, dat te Nijmegen bleef, werd overgeplaatst; een tweede had verlossing uit Grave gevraagd en verkregen, een derde wilde liever te Leiden, een vierde te den Helder blijven; 't ging altemaal dood gemakkelijk, want er was nog zoo'n zwevende majoor, die pas uit Indië was teruggekomen en te Grave juist op zijn plaats zou zijn; daarna kon meteen wel die kleine verandering in de formatie der hoofdofficieren worden gebracht.

Toen ik bij den Inspecteur der Infanterie mij kwam melden, was diens eerste woord: „Mopper je niet?” Zoo zeker was hij overtuigd, dat mij onrecht was aangedaan; ik begreep, dat er toch niets aan te doen was, hield mij groot en antwoordde: „Och, Excellentie, ik heb al „zoo veel buitenposten gehad, die ééne kan er nog wel bij”.

Het was niet de eerste maal, dat Grave mij zou huisvesten; als 17jarig korporaal was ik er ruim een jaar in garnizoen geweest en in 1858 naar den cursus te Nijmegen getogen.

Thans zou ik er als hoofdofficier, tevens garnizoenscommandant, terugkeeren.

Ik stelde mij voor, dit nu eens bijzonder deftig te doen.

Op den bepaalden dag liet ik mijn nieuw aangekochten, fraaien zwarten Oldenburger te Nijmegen afleveren, van een splinternieuw harnachement voorzien en reed, met mijn neus in den wind, Noviomagum uit en op mijn nieuw garnizoen aan.

Nauwelijks buiten, begon het te stortregenen en het bleef voortdurend regenen gedurende den 16 KM. langen tocht. Mijn goede uniform, mijn paard, mijn harnachement, om nog niet eens van mijzelf te spreken, alles was druipnat; tot overmaat van ramp was ik nog een kwartiertje bezig om mijn paard, dat nooit een Brabantsch veer had gezien, in de pont te krijgen.

Mijn „joyeuse entrée” in Grave was heel wat minder schitterend, dan ik mij had voorgesteld; de overmoedige majoor leerde de betekenis beseffen van het: „IJdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid!”

Het bleek, dat ik tegen den Inspecteur der Infanterie niet te veel had gezegd; Grave was met recht een buitenpost, meer nog dan ik mij zoo dadelijk had voorgesteld.

Op eene enkele uitzondering na, stond het garnizoen geheel op zichzelf; de officieren moesten het maar onder elkander vinden.

In zoo'n klein garnizoen, bijna zonder eenige afleiding, zijn de toestanden geheel verschillend met die in groote steden, waar alles uiteenloopt, buiten dienst de officieren hun eigen weg gaan en zich oplossen in de groote maatschappij. Al heel spoedig was ik op de hoogte van mijn personeel en van de omgeving; in het begin, toen wij elkander nog niet altijd goed begrepen, was er wel eens een oogenblik wrijving, doch weldra wist ik volkomen, hoe ik mijn volkje moest behandelen.

't Is een hoogst eigenaardige positie, chef in een klein garnizoen te

zijn; zoo ergens, dan leert men onder die omstandigheden, en, als voorbereiding voor hooger bevel, zou ik wenschen, dat ieder bataljonscommandant eenigen tijd zelfstandig kon zijn.

Wanneer een chef onder de genoemde omstandigheden, te recht of ten onrechte, vermeent geheel op de hoogte te zijn van alles, wat zijne ondergeschikten betreft, moet hij geen oogenblik vergeten, dat hij zelf in een glazen huis woont en aller oogen voordurend op hem gevestigd zijn, dat zijn goede en minder goede eigenschappen, zijn gebreken en zwakheden al heel spoedig zijn opgemerkt, terwijl hij mag verwachten dat ieder, naar behoefte en geaardheid, daarvan gebruik, enkele zelfs misbruik zullen trachten te maken.

Stipte rechtvaardigheid en eerlijkheid moeten hem den weg wijzen, dien hij te betreden heeft; komen daarbij groote belangstelling in het lot zijner ondergeschikten, het aanslaan van den rechten toon om deze, als het ware, te vangen, ieder naar zijn aard, en een gepast geven en nemen, dan wordt de toestand geheel de gewilde.

Onverbiddelijk streng voor gemeenheid, laagheid en voor alles wat den goeden naam van het korps zou kunnen benadeelen, rechtvaardig door eigen onderzoek zonder hartstocht, indachtig dat elke bestraffing moet dienen ter verbetering, ernstig en toch gemoedelijk in zijne raadgevingen, die door korthed en klem hun volle waarde moeten behouden, in alles handelende volgens eigen overtuiging van eer en plicht, zonder vooraf angstvallig te bedenken hoe anderen, inzonderheid hoogere chefs, daarover zouden kunnen denken, dit alles moet den man, die werkelijk chef wil heeten, eigen zijn.

Uit gemakzucht en routine wordt zoo menigwerf, onwillekeurig, iets gedaan of nagelaten, wat minderen pijn doet; uit verkeerd geplaatste heersch- soms bemoeizucht het initiatief van ondergeschikten gedood.

Ieder ondergeschikte behoort het vertrouwen te bezitten van zijn rang of graad; de tact van den chef moet middelen zoeken om zich op gepaste wijze te overtuigen of dat vertrouwen volkomen gerechtvaardigd is en blijft; dat is trouwens voor een scherp opmerker zoo moeilijk niet; de oogdienaar geeft zich gewoonlijk spoedig bloot en de luie dienaar kan toch op den duur zijn traagheid niet overwinnen.

Inzonderheid moet de chef vermijden zijne ondergeschikten door grieven te ontstemmen; hij moet iedereen en alles onder de oogen durven zien.

Gedurende mijn diensttijd heb ik zoovele helden in de verte (zooals ik hen altijd noemde) ontmoet; deze zagen er tegen op hunne ondergeschikten, inzonderheid de officieren, flink de waarheid te zeggen en, zonder onderscheid van persoon, ronduit op hun plicht te wijzen; zij lieten menigmaal gedurende den tijd van opmerken niets blijken, betuigden zelfs in algemeene bewoordingen hunne tevredenheid, doch ontstemden daarna hunne ondergeschikten door nota's, die gewoonlijk heftiger en onaangenaamer van toon waren, naarmate de chef minder zedelijken moed bezat om mondeling op de feilen te wijzen.

Die zwakke chefs meenden schriftelijke bewijzen te moeten bezitten

om latere ongunstige beoordeelingen kracht bij te zetten, doch begrepen niet, dat zij hierdoor hun prestige schaadden.

Zij waren uiterst voorzichtig in het gezelschap hunner officieren, gaven zich nooit zooals zij werkelijk waren, meenden zich te zullen compromitteren als zij met hen zouden medeleven en misten den zedelijken moed om, zoo noodig, krachtig terecht te wijzen, korten tijd na vriendschappelijken omgang in de wereld. Door iedere beleefdheid, hun door minderen bewezen, achtten zij zich de handen gebonden. Zij verstonden niet de eerlijke, ridderlijke manier van terechtwijzen, zooals het mannen betaamt en die grooten indruk maakt zonder te ontstemmen, die tot nadenken brengt en altijd de gewenschte gevolgen heeft.

De gevolgen van zwakheid en ontstemmen zijn onvermijdelijk wantrouwen, schuwheid, onnatuurlijkheid, en, voor den chef, gemis aan deugdelijke bekendheid met de mannen, die men in oogenblikken van de hoogste spanning, ieder naar zijn vermogens, zal moeten gebruiken en van wier houding, kennis en toewijding, in zoovele opzichten, 's lands belang en eigen glorie afhangen.

Wil de chef zijne minderen werkelijk aan zich verbinden, dan moet hij pal voor hen staan, hen verdedigen en beschermen, waar hunne belangen dreigen geschaad te worden; hij moet zich in alle opzichten beschouwen als het hoofd der groote familie, wier verzorging aan hem is toevertrouwd. Juist door den recht kameraadschappelijken omgang van den chef met zijne officieren en van dezen onderling wordt zoo oneindig veel kwaad voorkomen, zoo menige wond geheeld, ongemerkt gedurende het gesprek de ware richting geweest, zoo menig jongeling behouden, waar deze dreigt ten onder te gaan als verleiding hem van alle zijden wenkt en toelacht.

De chef, die zijn roeping begrijpt, moet zijn minderen in alles voorgaan; niet alleen moet hij de kennis bezitten, onontbeerlijk voor zijn rang, maar hij behoort met alle hoedanigheden te zijn toegerust om op de meest gepaste wijze met zijn minderen om te gaan en hen in alles te leiden.

Hij moet zich steeds onberispelijk kleeden, niet alleen goed bereden, maar ook goed ruiters zijn, zich vlug op alle terreinen kunnen bewegen; zijne ondergeschikten steeds het beeld schenken van een krachtig en opgewekt aanvoerder. Dat de soldaten en niet minder de officieren daarop gesteld zijn, kan ieder waarnemen wanneer met voldoening over een dergelijk chef wordt gesproken of met vereering en vertrouwen naar dezen wordt opgezien, als hij zich, als een waardig hoofdofficier, bij den troep beweegt.

Enkelen mogen verachtelijk den neus optrekken voor hetgeen zij „militaire geur” noemen, doch dit bewijst alleen, dat zij het werkelijk soldatenleven kennen noch begrijpen; een chef mag niet achterbaks blijven, al is hij ook nog zoo nederig en eenvoudig, hij moet in het volle licht optreden, als hij zijn werk verstaat.

Wanneer te velde een ernstige zaak op handen is, zelfs in vreedstijd bij manoeuvres is het hoogst gewenscht, dat ieder mindere, zooveel

mogelijk zijn chef ziet, vóór de actie of vóór het begin der oefening.

Een geschikt middel daartoe is b. v. het volgende:

Vóór de eerste rust, buiten het garnizoen, bivak of kantonnement, laat de commandant de geheele colonne voorbij zich heéntrekken; hij wenscht alle officieren goeden morgen, spreekt hier en daar een enkel bemoedigend woord en toont allen een opgewekt gelaat. Daarna, als de marsch is hervat, in zeer snellen gang naar het hoofd der colonne, en . . . het doel is bereikt. Ieder heeft zijn chef gezien, weet, dat hij met opgewektheid door een volkomen validen aanvoerder zal worden geleid, dat er belangstelling in aller lot bestaat. Op doeltreffende wijze is, op het gewilde oogenblik, de band tusschen aanvoerder en troep versterkt en zoo vast mogelijk aangehaald.

Zoovele chefs hoort men bijna uitsluitend aan- en opmerkingen maken, een woord van lof of tevredenheid komt niet dan bij hooge uitzondering over hunne lippen; zij vergeten, dat, zonder de noodzakelijke bemerkingen te verzwijgen, ééne goedkeuring gewoonlijk beter inwerkt dan honderd berispingen, dat de dienst in het algemeen nimmer beter wordt verricht, dan met opgewektheid en geheele toewijding, door aanmoediging verkregen.

Deze en meer dergelijke beschouwingen waren het uitvloeisel mijner overdenkingen in het stille Grave, nadat mij, voor de eerste maal op grooter schaal, een zelfstandig bevel was opgedragen.

Ik zou wenschen, dat ik, met de hand op het hart, mocht kunnen volhouden, dat ik deze theorieën steeds getrouw ben gebleven; wel heb ik getracht dit te doen; of ik daarin geslaagd ben, zullen alleen zij kunnen verklaren, die gedurende de negen jaren van mijn diensttijd, die als hoofdofficier, bij bataljon of regiment, onder mijne bevelen hebben gediend of mij van nabij hebben kunnen gadeslaan; trouwens dit doet weinig ter zake; hoofdzaak is, dat de denkbeelden, die ik met volle overtuiging goed acht, nog eens worden verkondigd en, naar ik hoop, gelezen en opgevolgd.

Van Grave ging de zinspreuk: „Houdt moed!” uit, die wij elkander toeriepen, als groote inspanning werd vereischt of afmatting dreigde in te treden en die voortdurend, ik wil hopen, ook thans nog, de wapenkreet van het bataljon is gebleven.

Dáár bleef de uitdrukking: „met vertrouwen” inheemsch, zoolang het garnizoen aanwezig was.

Men heeft mij met deze uitdrukking, inzonderheid met de laatste die ik menigwerf bezigde, dikwerf geplaagd, doch ik heb dit altijd goed opgenomen en voortdurend getracht vertrouwen te kweken en te onderhouden, als zijnde de hoeksteen van ons militair gebouw.

Ik heb mijne officieren geleerd steeds ronduit, zij het dan ook met de gewenschte bescheidenheid, voor hunne denkwijze uit te komen; te zwijgen, waar de goede orde en het algemeen welzijn dit gebod, maar ook te spreken waar eer en plicht dit gebiedend vorderden. Menigmaal was ik in de gelegenheid hen te wijzen op de buitengewoon zware eischen, die de zelfverloochening den officier moet stellen.

Tal van herinneringen uit Grave gaan mij nog voortdurend door het

hoofd, en ik weet zeker, dat de oude, trouwe Gravineezen ook nog menigwerf, en met opgewektheid, aan dat tijdperk van hun leven denken.

Toen na zeven jaren, een hooger bevel mij riep, beleefde ik, bij het afscheid nemen van het bataljon, mede een der aandoenlijkste oogenblikken van mijne vrij bewogen militaire loopbaan. Een hartelijk woord van dank en eene krachtige aansporing en opwekking tot instandhouding van het goede en het streven naar steeds hoogere militaire en zedelijke waarde, was in mijn mond niet misplaatst. Langs de gelederen gaande, zag ik hier en daar een traan kuieren langs de gezichten van mijne brave officieren en onderofficieren, en, diep geroerd, stapte ik heen met het gevoel, dat een belangrijk gedeelte van mijne militaire loopbaan, door dit afscheid, was afgespeeld.

En thans, na mijn afscheid uit het leger, nu ik nog zoo menigwerf bewijzen van gehechtheid mag ondervinden van brave kameraden uit Grave en van elders, kan de oud-kolonel, in tegenstelling van den overmoedigen majoor van weleer, getuigen, dat alles geen ijdelheid is, maar: „trouw pal staat” onder alle beproevingen des levens.

Voorburg, Januari 1899.

W. HINGMAN.

Het verspreiden en het verzamelen van eene Sectie Infanterie.

Het formeeren der tirailleurlinie moet *snel* geschieden, en tevens in *elke gewilde richting*, en *uit elke opstelling* beoefend worden. Aldus luidt de aanhef van het „Werktuigelijk Tirailleeren” (Reglement op de Exer-citiën der Infanterie, Recrutenschool, blz. 124).

Het is mij echter meermalen opgevallen, dat het aannemen van de verspreide orde door onze infanterie *niet* snel geschiedt, althans niet zóó snel en zóó vlot, dat ik mij zonder bezorgdheid gevechtsomstandig-heden kan voorstellen, waarin snelheid van besluit en van uitvoering van beslissenden invloed op den uitslag van den strijd zijn. De regle-mentaire wijze van verspreiden is te omslachtig. De commando's daar-voor voorgeschreven zijn tè talrijk en te lang.

Tot staving van dit oordeel laat ik hier de commando's volgen, die door den S. Ct. en door de G. Cⁿ. gedaan moeten worden, om eene, met vieren uit de flank marcheerende sectie, op reglementaire wijze de verspreide orde te doen aannemen.

De S. Ct. commandeert:

Met tweeën = MARSCH. (198)

Links (rechts), op . . . pas, oplossen. (200)

De G. Cⁿ. van de 2de, 3de en achterste groep commandeeren daarop:

Met rotten links (rechts) = MARSCH. (159)

Versnelde pas = MARSCH. (77)

Als hun groep hare plaats in de linie bereikt heeft, volgt hun commando:

Gewone pas = MARSCH. (79)

De S. Ct. commandeert daarna:

Op . . . pas, links (rechts) verspreiden. (202)

Alle G. Cⁿ. herhalen het commando:

Op . . . pas, links (rechts) verspreiden. (177)

Alleen het uitspreken van deze reeks commando's is m. i. reeds een overdreven eisch in omstandigheden, waarin de oogenblikken kostbaar

*) S. Ct. beteekent Sectie-Commandant.

G. Ct. beteekent Groeps-Commandant.

G. Cⁿ. beteekent Groeps-Commandanten.

De tusschen haakjes geplaatste nummers beteekenen de §§ van de Recruten-school, waarnaar verwezen wordt.

zijn, want om gejaagdheid en onrust te voorkomen, moeten tusschen de verschillende commando's, en ook tusschen de waarschuwings- en de uitvoeringscommando's, eenige tijdruimten gelaten worden. Ik ben er zeker van, dat ik in mijn oordeel over de reglementaire wijze van verspreiden velen aan mijne zijde heb.

Het bezwaar van de omslachtigheid der commando's doet zich bij oefeningen tegen eene gemarkeerde, of aan de plaats gebonden tegenpartij, slechts in geringe mate gevoelen. In dergelijke omstandigheden heeft men het tijdstip, waarop men in gevecht wenscht te treden, geheel in eigen hand; het voordeel van snelheid, bij het aannemen van de verspreide orde, komt dan weinig tot zijn recht. In het werkelijke gevecht echter zullen de omstandigheden niet altijd zoo gunstig zijn als bij de bovenbedoelde oefeningen wordt aangenomen.

Is bijv. bij het onverwachts stooten op een vijand, of bij het nemen van tegenmaatregelen (frontverlenging, frontverandering, tegenaanval, enz.), snelheid van uitvoering niet van beslissenden invloed op den uitslag van den strijd?

Is men er steeds zeker van den overgang tot de verspreide orde buiten het werkzaam vijandelijk vuur te zullen kunnen verrichten?

Is in deze laatste omstandigheid snelheid van handelen niet van het uiterste belang?

In de zooeven geschetste gevechtomstandigheden is de reglementaire wijze van verspreiden niet aan te bevelen. Uit mijne persoonlijke herinneringen kan ik mij vele velddienst- en manoeuvrebeelden voor den geest halen, waarin vlotter uitvoering en meer stilte, bij het aannemen van de verspreide orde, zeer gewenscht ware geweest. Vele mijner collega's zullen zeker gelijksoortige ervaringen hebben opgedaan. Bij het aannemen van de verspreide orde is bij onze infanterie eene soort inertie waar te nemen.

De oorzaken van deze inertie worden door mij in de ondervolgende eischen van het in zwang zijnde reglement gezocht.

Het reglement eischt:

1e. dat in de commando's voor het formeeren van de tirailleurlinie steeds worde opgenomen, hoever de groepen en hoever de tirailleurs van elkander moeten komen;

2e. dat de sectie, alvorens verspreid te worden, in groepen worde opgelost (198);

3e. dat de G. Cⁿ., bij het geleiden van hun groep naar hare plaats in de linie, de commando's gebruiken, in Hoofdstuk II van de recruten-school voorgeschreven, d.w.z. de commando's voor een gesloten troep (168).

Ik zie in deze eischen de oorzaken van de lange en talrijke commando's, door het reglement voorgeschreven, en zal nu nagaan of deze eischen niet zonder bezwaar kunnen worden prijsgegeven.

1. De wenschelijkheid, om steeds in de commando's voor het formeeren van de tirailleurlinie op te nemen hoever de groepen en hoever de tirailleurs van elkander moeten komen, wordt min of meer gemotiveerd

in de compagniesschool, blz. 50. Daarin wordt er op gewezen, dat alleen in het beslissende gevecht, op den werkzamen gewerschotsafstand, de dichte tirailleurlinie ($\frac{1}{2}$ pas tusschenruimte) gebruikt wordt. In andere omstandigheden (bijv. bij verkenningen, in het verdedigend of in het slepend gevecht) wordt de open tirailleurlinie wenschelijk geacht. Hierbij kan de maximum-tusschenruimte van de tirailleurs *drie* passen bedragen. Ook de tusschenruimten van de groepen moeten elastisch zijn, d.w.z. moeten naar het gevechtsdoel, naar den afstand tot den vijand, naar het tijdperk van het gevecht, enz., geregeld kunnen worden.

Is het echter wel bepaald noodig dat de gegevens betreffende de uitgebreidheid en de dichtheid van de tirailleurlinie, steeds, dus in elk geval, vóór het uit elkaar halen van de sectie, *in het commando* daarvoor worden opgenomen? Thans is reglementair vastgesteld, dat de overgangsformatie tusschen de gesloten en de verspreide sectie is: de in groepen opgeloste sectie. Waarom kan dan de dicht verspreide sectie niet als overgangsformatie dienen voor de open verspreide sectie? Waarom m.a.w. kan niet als beginsel worden aangenomen, dat bij het verspreiden van eene sectie eene dichte tirailleurlinie worde geformeerd, d.w.z. eene linie, waarin de tirailleurs $\frac{1}{2}$ pas tusschenruimte hebben en waarin de groepen zoo ver van elkander zijn, dat de vrije ruimte tusschen de verspreide groepen van vleugel tot vleugel 3 passen bedraagt? Uit deze opstelling kan toch zeer goed overgegaan worden in eene meer open linie, door toepassing van de thans bestaande commando's: *Op de...groep, op...pas uitbreiden (204), en per groep, op...pas uitbreiden (205).*

Men werpe mij niet tegen, dat het beter is, vóór het verspreiden, de uitgebreidheid en de dichtheid van de tirailleurlinie te commandeeren, om latere verplaatsingen en verschuivingen te voorkomen. De gevechtsomstandigheden, waarin de *open* tirailleurlinie de voorkeur verdient boven de dichte, spelen zich op de grootere afstanden van den vijand, — dus buiten het werkzaam geweervuur — af. In die omstandigheden kan alles zonder bezwaar een langzamer verloop hebben. Daarentegen is de tijd meestal kostbaar in de omstandigheden, die een overgang van de gesloten in de *dicht* verspreide orde gebieden.

Het snel formeeren van eene dichte tirailleurlinie uit de gesloten orde is dus van meer belang, dan snelheid bij het formeeren van eene open tirailleurlinie, en daarom kan ik niet inzien, dat het bezwaar, dat men mij zou kunnen tegenwerpen, zooveel gewicht in de schaal mag leggen, dat men liever een ander aanvaardt, namelijk van steeds de dichtheid en uitgebreidheid van de te formeeren tirailleurlinie te moeten bepalen vóór het verspreiden van de sectie een aanvang kan nemen.

2. Het oplossen in groepen, vóór het verspreiden der sectie, is als regel wel aan te bevelen. Toch kan men zich gevechtsomstandigheden voorstellen, waarin de S. Ct. dezen overgangsmaatregel gaarne achterwege zou laten om grootere snelheid van uitvoering bij het aannemen van de verspreide orde te verkrijgen. Het recht daartoe moet

hem m.i. gegeven worden. Wat is er tegen, dat bepaald worde: Het commando „links (rechts), of op de...groep verspreiden” kan ook gedaan worden als de sectie nog in gesloten orde is? De G. Cⁿ. handelen dan als bij het oplossen in groepen is bepaald, en doen hun groep verspreiden, zoodra zij hare plaats in de linie heeft bereikt.

3. De gevolgen van den eisch, dat de G. Cⁿ., bij het geleiden van hun groep naar hare plaats in de linie, de commando's moeten gebruiken, die in Hoofdstuk II voorgeschreven zijn, komen duidelijk aan het licht bij de op blz. 168 geschetste reglementaire wijze van verspreiden. Het aannemen toch van de verspreide orde door eene sectie infanterie eischt van den S. Ct. 3 commando's (te zamen 13 woorden), en van de G. Cⁿ. 4 commando's (te zamen 15 woorden).

Er bestaat m.i. een veel eenvoudiger middel om eene groep op eene bepaalde plaats en in een gewild front te brengen, dan door de commando's, in Hoofdstuk II voorgeschreven, te gebruiken. Het commando „Verzamelen” (1) door den G. Ct. uitgesproken, op het oogenblik dat hij zich op de plaats bevindt, die door zijn groep na het oplossen moet worden ingenomen, of een oogenblik nadat hij zich naar deze plaats in beweging heeft gesteld, maakt verdere commando's overbodig en geeft hem meer waarborgen, dan het geleiden door commando's, dat zijne groep juist op de plaats komt, waar hij haar hebben wil.

Hoewel het commando „Verzamelen” tot de in Hoofdstuk II voorgeschreven commando's behoort, ziet men dit commando — voor zooverre mijne ervaring strekt — bij het oplossen van eene sectie nimmer toepassen. De reden daarvan is, dat in Hoofdstuk II het verzamelen in den marsch niet is voorgeschreven, doch wel in Hoofdstuk III (blz. 126). Het zou dus eene handelwijze zijn in strijd met het reglement, als het commando „Verzamelen” bij het oplossen in den geest, als door mij wordt voorgesteld, gebruikt werd. De G. Cⁿ. moeten de op blz. 168 vermelde commando's gebruiken.

Gaan wij thans na, wat er tegen de door mij voorgestelde wijze van oplossen in te brengen is

a. Men zou tegen het voorgestelde gebruik van het commando „Verzamelen” kunnen aanvoeren, dat het oneigenlijk is eene gesloten sectie uit elkaar te halen door het commando „Verzamelen”. Wil men dit bezwaar niet aanvaarden, dan vervange men het commando „Verzamelen” door een ander b. v. door: „In de linie”. Het komt er slechts op aan, dat er een commando worde vastgesteld, om een G. Ct. in staat te stellen zijn tirailleurs een kort en sprekend bevel te geven, om zich op te stellen op de plaats, waar hij zich bevindt, — of zich achter hem, in den marsch, te verzamelen (182) en daarbij de richting te volgen, die hij heeft ingeslagen, om zijn plaats in de linie te bereiken. Dat is de hoofdzaak.

1) Of „In de linie” zie regel 7 v. o. op deze bladzijde.

b. Bij het verzamelen (182) stellen de tirailleurs zich in linie op twee gelederen, met het front naar den onderstelden vijand. Zij behoeven daarbij niet steeds hun oorspronkelijke plaats in het gelid te hernemen. Blijft de G. Ct. doormarcheeren, dan geschiedt het verzamelen in den marsch; de tirailleurs volgen hem. Na het oplossen in groepen, op de door mij voorgestelde wijze, zouden dus: 1^e. alle groepen steeds in front (linie op twee gelederen), en 2^e. de tirailleurs meestal door elkaar komen, d. w. z. niet op het nummer, dat zij in de gesloten sectie hebben gehad.

Het eerste bezwaar schijnt mij van zeer weinig gewicht toe. De S. Ct. kan, als hij bepaald de voorkeur er aan hecht dat zijn groepen uit de flank staan of marcheeren, commandeeren:

„Met tweeën” (zie blz. 174).

Het bezwaar, dat de groepen een oogenblikje in front hebben gestaan, is toch, m. i., zoo groot niet.

Het tweede bezwaar doet zich het sterkst gevoelen, als men de sectie verzamelen wil, om daarna, volgens de in (151) voorgeschreven wijze, de sectie met vieren uit de flank te laten afmarcheeren. Daartoe zou dan vereischt worden dat men de manschappen nog eens liet nummeren (7) alvorens de commando's:

1) Rechts-(links-) = OM.

2) Met = VIENEN.

3) Voorwaarts. . = MARSCH.

te doen. Doch m. i. kan dit bezwaar uit den weg geruimd worden door voor te schrijven, dat het verzamelen van de sectie ook kan geschieden op het commando:

„Rechts- (links-) uit de flank met vieren”

Uitv.: zie blz. 175 (206).

c. Het ernstigste argument, dat tegen de door mij voorgestelde wijze van oplossen kan worden te berde gebracht, komt mij voor te zijn, dat zij niet is aan te bevelen voor de in front *staande* sectie. De uiterste groepen toch zouden daarbij zijwaarts verplaatst moeten worden. Daarbij zouden de tirailleurs dezer groepen, volgens de letter van punt (182), zich moeten verzamelen, in linie op twee gelederen achter hun in marsch zijnden G. Ct., en dus een front moeten aannemen, dat niet is het front hetwelk ingenomen moet worden na de volbrachte oplossing. Men zou geneigd kunnen zijn voor het oplossen van de in front staande sectie de in Hoofdstuk II voorgeschreven commando's te verkiezen, ware het niet, dat het een groot voordeel is als het oplossen altijd naar dezelfde regels geschiedt, ongeacht de formatie van de sectie en ongeacht de sectie marcheert of staat. Het ontwikkelde bezwaar is ook bij de praktische toepassing niet zoo groot als het in theorie lijkt. De tirailleurs zullen, na eenige oefening, spoedig begrijpen, dat het einddoel van elke oplossing is, dat alle groepen in linie op twee gelederen, met het front naar den onderstelden vijand komen, en inzien dat het eerst, na het halt houden van hun G.Ct., op eene juiste verzameling en richting

aankomt ¹⁾. De G.Ct. kan het hier bedoelde bezwaar ook ontgaan door te zorgen, dat hij de plaats bereikt heeft, die zijn groep in de linie moet innemen, vóórdat zijn tirailleurs daar aankomen. Het zou geen practisch nut hebben van de tirailleurs in *dit* geval ¹⁾ correctheid bij het verzamelen te eischen. Het aan de schoolsche reglementaire uitvoering gewende oog zal wellicht, bij de eerste toepassing van de door mij aanbevolen methode, een oogenblik pijnlijk getroffen worden door de wanorde, waarmede het oplossen, op de boven voorgestelde wijze zal geschieden. Wanorde is echter alleen te vreezen en dus te vermijden als de sectie daardoor uit de hand van den S.Ct. zou geraken. Dit is hier niet het geval. Deze wanorde is dus slechts schijnbaar en behoeft derhalve niet geschuwd te worden.

Ten einde de hierboven ontwikkelde grondbeginselen in te voeren, zouden m. i., in het thans van kracht zijnde reglement, de volgende wijzigingen moeten worden ingevoerd:

Het verspreiden van de groep.

(177) Het commando:

Op... pas, rechts (links) verspreiden
zou vervangen moeten worden door:

Rechts (links) verspreiden.

In de Uitv. zou dan voor „op de bevolen tusschenruimte” (in verband met het op blz. 170 voorgestelde) moeten gesteld worden: „met $\frac{1}{2}$ pas tusschenruimte.”

Het oplossen en verspreiden der sectie.

Dit gedeelte van het reglement zou moeten luiden als volgt:

(198) Alvorens tot het verspreiden in de groepen over te gaan, zal de sectie *in den regel* eerst in groepen worden opgelost, d. i. de gesloten groepen zullen op zoodanige tusschenruimte van elkander worden gebracht, dat er, na het verspreiden als bedoeld in (177) tusschen de vleugels der groepen, ongeveer 3 passen vrije ruimte blijven.

Het oplossen kan op elke groep geschieden.

Bij het rechts of links oplossen van de uit de flank staande of marcheerende sectie, geschiedt het oplossen op de voorste groep; op een der middengroepen oplossende begeven zich de groepen, die zich vóór deze groep bevinden, rechts, de overige links in de linie.

Na de volbrachte oplossing moeten alle groepen zich in linie op twee gelederen bevinden en in de lijn van het hoofd der sectie, ²⁾ front makende naar den onderstelden vijand.

¹⁾ Wel te verstaan bij het oplossen van de *staande* sectie. Bij de *marcheerende* sectie is dit anders.

²⁾ Deze bepaling dient om te voorkomen dat bij het oplossen van de uit de flank *staande* sectie — op een andere dan de voorste groep — de groepen, die vóór de groep staan, waarop wordt opgelost, zich achterwaarts zouden moeten begeven, om in de linie te komen.

Wordt geen richtingsgroep aangewezen, dan worden richting en verband onderhouden naar de groep, waarop de oplossing heeft plaats gehad.

(199)(200) Om eene sectie in groepen op te lossen, wordt gecommandeerd:

Rechts oplossen,
of Links oplossen,
of Op de . . . groep, oplossen.

Uitv.: De G.Cn. begeven zich met den versnelden pas naar de plaats, die hun groep naar de beginselen van (198) ¹⁾ in de linie moet innemen, en doen zich door hun groep volgen op het commando:

Verzamelen. ²⁾

(201)(202) kunnen ongewijzigd blijven. Gemakshalve laat ik ze hier volgen:

(201) Wanneer tijdens het oplossen in groepen Halt wordt gecommandeerd maken alleen de groepen, welke reeds in de linie zijn gekomen, halt; de overige doen dit niet dan na haar plaats in de linie met den looppas te hebben ingenomen.

(202) Om de in groepen opgeloste sectie te doen verspreiden, doet de S.Ct. dezelfde commando's als voor den onderwijzer bij de opleiding van één groep zijn voorgeschreven.

Uitv.: Elke groep verspreidt zich op het bevel van haar commandant naar de genoemde zijde.

(203) Het verspreiden kan ook gecommandeerd worden gedurende het oplossen en mede zonder vooraf de commando's, in (199) en (200) voorgeschreven, gedaan te hebben. In dit laatste geval commandeert de S.Ct.:

Rechts verspreiden,
of Links verspreiden,
of Op de . . . groep, verspreiden.

Uitv.: De G.Cn. handelen als in (199) en (200) is bepaald en doen hun groep verspreiden, zoodra zij op haar plaats in de linie is gekomen.

Om de groepen, na het oplossen, uit de flank te formeeren commandeert de S.Ct.:

Met tweeën,

waarop de groepen op bevel van haar commandant met tweeën uit de flank worden geformeerd.

(204) Om in eene linie, waarvan de groepen gesloten zijn, de ruimte

¹⁾ Aan de G.Cn. worde dus, in elk bijzonder geval, de beoordeeling overgelaten van de grootte der tussenruimten van de groepen, die, naar gelang van de sterkte der groepen, van 12—20 pas kan bedragen.

Dat is m. i. wel van de G.Cn. te eischen, vooral als men hen daarin oefent.

²⁾ of „In de linie.”

tusschen de groepen te vermeerderen (verminderen) commandeert de S. Ct.

Op de . . . groep, op . . . pas, uitbreiden (aansluiten).

Uitv.: De genoemde groep blijft staan (marcheert door), de overige groepen worden volgens de in (199) en (200) vastgestelde beginselen tot op de bevolen tusschenruimte verplaatst.

In eene linie, waarvan de groepen verspreid zijn, geschiedt de verplaatsing door toepassing van de commando's van (188):

Rechts (links) uit de flank.
of Schuinsrechts (-links).

(205) Tot vermeerdering of vermindering van de tusschenruimten, alsmede tot het verzamelen der tirailleurs in de verspreide groepen, commandeert de S. Ct., na zoo noodig eerst de ruimte tusschen de groepen te hebben doen vermeerderen:

Per groep { Op . . . pas, rechts (links) uitbreiden (aansluiten).
 / Verzamelen.

Uitv.: Volgens de reeds vastgestelde beginselen wordt in elke groep, op commando van haar commandant, uitgebreid, aangesloten of verzameld.

Het herstellen der sectie in gesloten orde.

(206) (ongewijzigd).

Om eene in groepen opgeloste of verspreide sectie in gesloten orde te herstellen, plaatst de S. Ct. zich op het punt, waar hij de sectie wil verzamelen, en commandeert:

Verzamelen.

Uitv.: De G. Cn. verzamelen zoo noodig hun groep (182), geleiden deze langs den kortsten weg en met den versnelden pas naar de plaats waar de S. Ct. zich bevindt en herstellen aldaar de sectie met het front naar den veronderstelden vijand.

Hierop zou moeten volgen:

Geschiedt het verzamelen met het doel om daarna met tweeën of met vieren, naar de zijde van een der flanken, af te marcheeren, dan geeft de S. Ct. na het commando:

Rechts (links) uit de flank, met tweeën (met vieren)

gedaan te hebben, aan den commandant van de groep, die aan het hoofd van de sectie komt, nog voor zooveel noodig den last, zijn groep met tweeën of met vieren — naar de aan te wijzen zijde front makende — op te stellen. De overige groepen sluiten zich aan bij, en nemen de formatie over van deze groep. Is deze reeds in beweging gezet, vóór het verzamelen geheel is geëindigd, dan nemen de groepen, die nog niet zijn verzameld, daartoe den looppas aan.

Nog een paar regels ter aanbeveling van de bovenbesproken voorstellen.
Tot het formeeren van eene tirailleurlinie *snel* en in *elke gewilde*

richting (zooals het reglement eischt), heeft de voorgestelde methode veel voor op de reglementaire.

In het op blz. 168 aangenomen geval kan de S.Ct. volstaan met het commando:

Links (rechts) verspreiden.

De commando's van de G.Cⁿ. worden beperkt tot de commando's:

Verzamelen, ¹⁾

Links (rechts) verspreiden.

Dit wat de *snelheid* betreft.

Bij het formeeren van eene tirailleurlinie in *eene gewilde richting* valt eene vergelijking van de reglementaire methode met de voorgestelde m. i. nog meer in 't voordeel van laatstgenoemde uit. Men geve zich bijv. als — S.Ct. met eene sectie tirailleerende — de eenvoudige opdracht:

„eene tirailleurlinie te brengen op eene tevoren in het oog geno-

„men plaats, tegenover een bepaald terreinvoorwerp, al of niet

„met eene tevoren in 't oog genomen frontuitgebreidheid,

en ga nu na wat de reglementaire methode daarbij van den S.Ct. eischt. Volgens deze methode moet de S.Ct. het met zichzelf eens worden, *eerst* op hoeveel passen hij in groepen zal doen oplossen, om de gewilde frontuitgebreidheid te krijgen, *dan* welk richtingspunt hij aan de richtingsgroep zal aangeven, om door zijn groepen ongeveer tegelijkertijd de in het oog genomen lijn te doen bereiken, vóór hij de op blz. 168 vermelde commando's kan doen. De practijk leert dat het zeer moeilijk is, om op deze wijze zijn doel te bereiken, zijn wil juist te doen uitvoeren. Meestal moet men zich als S.Ct. neerleggen bij het feit, dat de tirailleurlinie niet juist in de gewilde richting of op de in het oog genomen plaats is geformeerd, óf men moet door aanvullende terechtwijzigingen en verschikkingen zijn wil doen uitvoeren. Dit laatste kan echter niet, dan ten koste van de zoo gewenschte stilte worden verkregen.

Door toepassing van de voorgestelde methode zal men zijn doel in de bovenonderstelde gevallen veel sneller en veel zekerder kunnen bereiken. De S.Ct. heeft dan slechts:

1°. eene korte aanwijzing te geven, waar hij zijn opgeloste of verspreide sectie wil hebben.

Dit kan meestal in de practijk zeer eenvoudig geschieden door korte toeroepen als:

„langs gindschen aardrand”,

of „in gindsche opening” (van eene tirailleurlinie),

of „rechts van de n^o compagnie”,

of „tegen den draaienden molen”, enz.,

gepaard met aanwijzingen met de sabel.

2°. de commando's:

Oplossen, ²⁾

¹⁾ of „In de linie.”

²⁾ of Op de... groep oplossen.”

Links (rechts) verspreiden

te doen. In dringende gevallen kan hij volstaan met één commando:

Verspreiden.

De G.Cⁿ., gewend aan de voorgestelde methode van oplossen (verspreiden), weten dan waar men hun groep hebben wil, en kunnen zich onmiddellijk daarheen begeven en zich door hun toeroep: „In de linie” door hun groep doen volgen.

Bij het verspreiden in eene tevoren door den S.Ct. in het oog genomen frontuitgebreidheid heeft de S.Ct., de voorgestelde methode toepassende, slechts de plaatsen van zijne vleugelgroepen in de aanwijzing vóór het verspreiden vast te leggen, bijv. door te commandeeren:

„tusschen gindsch struikje en het hek”

„Verspreiden”.

De G.Cⁿ. hebben zich in *dit* geval natuurlijk los te maken van de vastgestelde normale tusschenruimten (198). De plaatsen der vleugelgroepen zijn bepaald; de commandanten van de middengroepen hebben zich bij het nemen van hun tusschenruimte daarnaar te regelen. Het valt niet moeilijk ons kader in dien zin op te leiden, want na een paar oefeningen in dezen geest begrijpt het spoedig waar het op aankomt.

Bij oefeningen heb ik wel eens de bovenbesproken beginselen in praktijk gebracht, ten einde over hunne practische bruikbaarheid te kunnen oordeelen.

Steeds was ik verrast door de snelheid en de stilte, waarmede de tirailleurlinie op de gewilde plaats werd geformeerd.

J. D. GREVINCK,

Kap^{tn}. 1^e R. I.

Het overbrengen van berichten langs electrischen weg.

In de aflevering van December j.l. van de Militaire Spectator komt een opstel voor, inhoudende critiek op het voorschrift, dat bij de vestingartillerie over bovenstaand onderwerp ingevoerd is. Hoewel het niet de bedoeling is een verdediging te geven van vorm en inhoud van dat voorschrift, komt het ons toch gewenscht voor over de gegeven critiek iets in het midden te brengen.

Het bedoelde voorschrift is bestemd om in handen te komen van het kader der vestingartillerie. Een ieder weet, dat deze menschen in wetenschappelijke ontwikkeling in het algemeen niet hoog genoeg staan om eene theoretische behandeling van telefonen en wat daarbij behoort niet zeer populair te houden. Geheel buiten deze beschouwing valt natuurlijk dat gedeelte van het voorschrift, dat bedoeld is als bindend reglement voor de behandeling van toestellen en voor de wijze van gesprek voeren. Hiervoor geldt dezelfde eisch als voor elk ander reglement: Zoo kort mogelijk duidelijke orders te geven zonder eenige uitlegging van het waarom, om de eenvoudige reden, dat een klein reglement beter gekend kan worden. We zullen dit gedeelte hier niet verder aanroeren; de practijk moet uitmaken of een reglement goed is.

Ieder wetenschappelijk mensch zal wel willen toegeven, dat de populaire behandeling van een deel van een wetenschap in een boek tot de moeilijkste opgaven van het vak behoort, want ze eischt niet alleen een groote mate van kennis van dat vak bij den schrijver, maar bovendien het vermogen om zich in de denk- en redeneerwijze van den minder ontwikkelde in te denken.

Aan dezen hoogen eisch behoeft het voorschrift gelukkig niet te voldoen; de bedoeling is toch alleen, dat het een leidraad zal zijn bij het onderwijs in de telefonie. De leerling kan er de hoofdzaken dan in terugvinden. Er behoort bij het voorschrift een instructeur te zijn die er door zijn behandeling leven aan geeft. Zijn onderwijs komt ons voor de hoofdzaak te zijn, waar het betreft den leerlingen de theorie duidelijk te maken. We zijn het met den heer Z. eens, dat dit onderwijs aanschouwelijk moet zijn; de middelen, die hij zich daartoe voorstelt, schijnen ons onvoldoende: ze zullen of te kort schieten of te duur zijn. Beter zou het o. i. zijn wanneer men gebruik kon maken van de hulpmiddelen die de Hoogere Burgerscholen bezitten, welke in de standplaatsen van de vier regimenten vestingartillerie zijn. Door overleg tusschen de betrokken autoriteiten zal daartoe wel te geraken zijn.

Zonder goed onderwijs, zooals hier bedoeld wordt, zal het voor de meeste onderofficieren wel een onmogelijkheid blijven zich, zelfs met het beste handboek, een eenigermate heldere voorstelling te vormen omtrent electricische verschijnselen. Het komt er natuurlijk volstrekt niet op aan of hun voorstelling klopt met de nieuwste theorieën omtrent het wezen der electriciteit; dit ligt toch voor den mensch vrijwel in het duister.

Keeren we tot de critiek terug.

Zoo ergens dan moet bij een voorschrift als het onderhavige de critiek welwillend zijn en ten doel hebben zoo noodig stof te leveren voor verbeteringen, hetzij van onjuistheden of onvolledigheden, hetzij van minder duidelijke voorstellingen en uitdrukkingen. Een schrijver, die zoo goed mogelijk werk tracht te leveren, zal dunkt ons van een dergelijke critiek dankbaar gebruik maken.

Aan deze eischen voldoet de critiek van den heer Z. niet; bovendien is ze niet juist en dit had men dan toch minstens mogen verwachten.

De onwelwillendheid kan iedereen lezen.

Het bewijs voor de andere beschuldigingen zal men vinden in de hiervolgende bespreking.

Het vermelden van galvanische elementen achten we geen fout, want spreken we over een draad waar een electricische stroom doorgaat dan ligt het voor de hand dat de leerling vraagt waar die stroom vandaan komt. De poreuze pot kan ook gerust in het voorschrift blijven staan. Een element met poreuze pot is over het algemeen gemakkelijk te krijgen en komt veel voor; bovendien is het als artillerie-materieel ingevoerd (Hoofdstuk XIII I. I.). Het is toch ook niet de bedoeling het kader in kennis te stellen met elke nieuwigheid op dit gebied; het element is slechts hulpmiddel bij het onderwijs.

Het woordje „erg” van bladz. 139 van het voorschrift wordt door den heer Z. blijkbaar verkeerd gelezen want het is immers zeer gewoon het te gebruiken in den zin van „sterk”; er volgt ook niets op in het voorschrift dat zijne opvatting van het woordje motiveert. Dat het buitendien wel gevaarlijk kan zijn, als een draad gaat gloeien, blijkt bij foutief aangelegde geleidingen. Elk electrotechnicus zal in zijn practijk menig voorbeeld ontmoet hebben waar een begin van brand ontstond door het gloeien van een draad. Ter vermindering van dit gevaar schakelt men toch ook een licht smeltbaren geleider in, die smelt voordat de andere te warm worden en bijv. bij een korte sluiting de ankerisolatie van een machine verbrandt.

Dat er geleerd wordt, dat door het gloeien van een metalen draad electricisch licht wordt voortgebracht, is niet alleen niet „ergerlijk” en niet „kras”, maar volkomen waar. ERIC GÉRARD schroomt dan ook niet om in zijn *Leçons sur l'Electricité* een platina draad als voorbeeld te nemen voor het voortbrengen van electricisch licht (2e druk, 2e deel, pag. 237) en iets later (pag. 240) zegt hij: „En principe, tout conducteur qui „peut être amené par le courant à la température du blanc incandescent

„et qui supporte à l'air libre ou dans le vide cette température sans „fusion ni désagrégation se prête à la réalisation d'une lampe à incandescence”.

In de opmerking over de voltaboog en de vonk in de spanningspatroon vinden we den heer Z. niet consequent, want deze hebben toch ook niets te maken met de telefonie. Het is ook nog zeer de vraag of deze beide als verschijnselen van een stroom mogen beschouwd worden; het zijn ontladingsverschijnselen: de voltaboog van een oscilleerende, de spanningspatroon van een enkelvoudige ontlading.

De noot over MARCONI's telegraaf ware ook o.i. beter weggelaten en ongetwijfeld geeft ze geen reden lucht onder de geleiders te noemen.

De definitie van het woordje contact had wel beter kunnen worden gegeven; in de critiek vinden we die verbetering echter niet.

Waar de heer Z. het verkeerd vindt, dat metalen genoemd worden als „goede geleiders”, zijn wij het niet met hem eens, want de in het dagelijksch gebruik voorkomende metalen verdienen toch werkelijk dien naam wel.

Zoo er al enkele zijn, die minder goed geleiden en zelfs „aangewend worden als niet-geleider” (we moeten eerlijk bekennen dat zulke metalen ons tot nog toe niet bekend zijn), dan behoeven die uitzonderingen toch zeker niet in het voorschrift genoemd te worden. Ons is ook geen werk over geleiders bekend waarin metalen anders dan als goede geleiders genoemd worden.

De puzzle die de heer Z. opgeeft bij zijn toepassing op het telefoonklosje van de definitie van isoleering nl.: „Waar is dan de bedoelde stroombron?” vindt een onmiddellijke oplossing, want het is het klosje zelf. Zou de critikus hier ook zelf in de war kunnen zijn? Bovendien is de definitie van isoleering juist.

Wanneer de definitie van „electromagneet” onvolledig is, geeft de critiek ook geen aanvulling.

De betere „populaire verklaring” van de werking van de telefoon had ook wel in de critiek kunnen worden opgenomen.

We gelooven niet dat iemand van het kader in het voorschrift zal lezen dat de omwindingen het anker aantrekken; ieder zal dunkt ons in verband met de, in 't voorschrift voorafgaande, alinea lezen: „en zal dit (het anker) dus bij het doorgaan van den electricischen stroom door de omwindingen, aangetrokken (worden)”. De door ons geplaatste komma achter „omwindingen” is taalkundig overbodig en, zooals we zeiden, voor het goed begrip der zaak ook.

De critiek over den aard van het overgebrachte geluid is niet juist. Op de vraag „Welke trillingen (worden verzwakt)? Van het trilplaatje of van de lucht?” is het antwoord: Van beide.

Al was de beweerde onjuistheid van het „doffer” zijn van de woorden, zooals ze door de telefoon worden overgebracht, ook gerechtvaardigd, dan kon toch dat woordje gerust blijven staan, want het dient slechts om den indruk, dien de telefonist krijgt van de geluidsverandering, in

een door hem begrepen woord weer te geven. Maar de opmerking dat het geluid alleen zwakker wordt is niet juist. Ook het timbre van het geluid en de articulatie van de woorden ondergaan bij de telefonische overbrenging een verandering, die afhangt van de afmetingen van de trilplaat (bij het voortbrengen van zijn grond- en boventonen kunnen bewegingen ontstaan, die zich superponeeren op die welke door het geluid veroorzaakt worden) en misschien ook van de overige deelen van de telefoon, van de hoogte van de stem, van de over te brengen woorden, alsmede van den vorm en de inwendige bekleeding van de holte boven de trilplaat (zie: MERCADIER: Sur la reproduction téléphonique de la parole, en GÉRARD: Leçons sur l' Electricité II. 3e druk).

Het punt 151 van het voorschrift bedoelt o. i. eenige algemeene wetenswaardigheden te vermelden over geleidingen voor telefonen; het volgende punt 152 vermeldt het gebruik van het telefoon-materieel bij de compagnieën vestingartillerie aanwezig.

Aan den onderwijzer worde het overgelaten, wat hij van de algemeene opmerkingen behandelen wil. Of het zoo dikwijls zal voorkomen, een naakten draad als geleiding bij de vestingartillerie te gebruiken, betwijfelen we. Waar moet die in de tusschenbatterijen vandaan komen? Is een tekort aan geleiding te verwachten, dan zal in vredeestijd voor aanschaffing moeten gezorgd worden.

De geringschatting, die de heer Z. toont voor den invloed van vochtigen grond en van water bij op den grond gelegde naakte geleidingen is niet geheel gerechtvaardigd. Proeven, in Duitschland genomen, toonden dat de overbrenging van het geluid afhangt van het gewicht van den draad als deze op vochtigen grond ligt. Hiervoor werd de verklaring aannemelijk geacht, dat de zwaardere draad vaster tegen den grond wordt gedrukt en er over een grooter deel van zijn omtrek mee in aanraking is. Een ijzerdraad van 4 mM. dikte, zooals de heer Z. aanbeveelt, zou tegenover den dunneren bronsdraad, die in den handel is, in het nadeel zijn.

Wanneer een deel van den draad in het water ligt, werd het overgebrachte geluid nagenoeg onverstaaanbaar als het 50 M. lang was. Bij aanwezigheid van opgeloste stoffen in het water werd deze lengte aanzienlijk minder. De lengte van 50 M. werd bij de bedoelde proeven slechts in het gunstige geval verkregen (Electrotechnische Zeitschrift 1895, pag. 83).

In de legerplaats bij Oldebroek hadden we ook meermalen gelegenheid den nadeeligen invloed van vocht op te merken.

Verkeerd vinden we de waarschuwing tegen „overdreven angstvalligheid”, want het aankweken van een te groote nauwgezetheid is toch een minder groot gevaar dan het toelaten van een mindere zorgvuldigheid. Onder den invloed van een ongewonen spoed zal menig een geneigd zijn minder nauwkeurig zijn werk te verrichten. Dat is een menschelijk gebrek, dat wel bijna iedereen in meerdere of mindere mate zal hebben. We zouden daarom in vredeestijd altijd de grootst mogelijke nauwgezetheid willen aanbevelen in de hoop, dat daardoor de tekortkomingen onder de abnormale omstandigheden, die een oorlog meebrengt, zullen verminderen.

Tot slot nog een paar opmerkingen over andere deelen van het opstel van den heer Z., die niet direct op het voorschrift betrekking hebben.

Er wordt aanbevolen een handleiding samen te stellen over electriciteitsleer, die tegelijk geschikt is voor alle onderdeelen van het wapen der artillerie. Het zal, dunkt ons, moeilijk zijn voor het kader uit een dergelijke handleiding te halen, wat het noodig heeft, en het komt ons zeer ongewenscht voor het meer moeilijkheden bij de studie voor te leggen, dan strikt noodzakelijk is. Een redelijke grond voor die aanbeveling is ons onbekend. Dat een onderofficier door uitgebreide kennis van electriciteitsleer gemakkelijker een burgerbetrekking kan krijgen zal wel niet als zoodanig bedoeld zijn, want onderofficieren worden niet opgeleid voor dergelijke betrekkingen.

De klacht over het niet invoeren van eene microfoon bij de vesting-artillerie, die voorafgaat aan de critiek heeft ons verbaasd. De vesting-artillerie mag er zich werkelijk op beroemen de complicatie vermeden te hebben; hoe eenvoudiger toch hoe beter.

Microfonen zijn ook werkelijk overbodig bij de vestingartillerie.

En hiermede gelooven we de critiek van den heer Z. voldoende te hebben besproken om ons oordeel er over te rechtvaardigen.

F. A. PANNEKOEK.

Proeve van argumentatie.

Ten einde ook de lezers van „De Militaire Spectator” in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de repliek, welke de Luitenant VON SCHMID der jagers wijdt aan het aan zijn adres gericht artikel in de Januari-aflevering van dit Tijdschrift, laten wij dat wederwoord, voorkomende in de laatst verschenen aflevering van „De Militaire Gids” (blz. 106), in zijn geheel hieronder volgen:

„Ik (de Heer v. S.) ben niet de meest geschikte om over haar Januari-artikel (namelijk der Redactie) onpartijdig te oordeelen; stellen mijne lezers niettemin op een oordeel prijs, dan heeft de Militaire Spectator op de lachspieren gewerkt als het koning-kraaien van gekort-wiekte hanen”.

Deze woorden karakteriseeren de beschaafde, waardige en zaakrijke wijze van argumenteeren van den Heer v. S. zoo treffend, dat wij meenen er het onze toe te moeten bijdragen om daaraan in ruimer kring publiciteit te geven.

BOEKAANKONDIGING.

Cijfers en toelichtingen. Antwoord aan de critiek op mijne brochure: De Nederlandsche Infanterie. Poging tot het winnen van aanhangers voor een stelsel van uitgebreider militie-contingent met een eersten oefentijd van zes maanden voor het wapen der infanterie, door W. C. SCHÖNSTEDT. Eerste Luitenant-Adjutant der Grenadiers, 's Gravenhage. De Gebroeders van Cleef, 1899.

In een vijftal brieven, gericht aan hen, ¹⁾ die eene critiek op „De Nederlandsche Infanterie” geleverd hebben, tracht de Heer S. de hem gestelde vragen te beantwoorden en de gemaakte opmerkingen te weerleggen. Nieuw licht wordt daarin niet ontstoken, zoodat wij dan ook tot het wijzigen van ons oordeel, over de voorstellen van den Heer S., uitgesproken in de Mei-aflevering van den jaargang 1898 van dit tijdschrift, geen enkele aanleiding hebben kunnen vinden. In verband daarmede zullen wij hieronder slechts op enkele punten de aandacht vestigen.

1°. Op blz. III lezen wij: „Men vraagt mij te bewijzen dat infanterie „in zes maanden geoefend kan worden. Dat kan ik niet” en op blz. 30: „Slechts een proefneming naar de door mij geschetste beginselen zoude „kunnen *bewijzen* of de infanterist niet met een opleiding van zes „maanden zou kunnen volstaan en, wanneer zulks mocht blijken, dan „zoude ik niet aarzelen in een vermeerdering van contingent, tot zoover „de oorlogsbegrooting (draagkracht der natie) toelaat, den weg te zoeken „die Neerlands weerkracht zoo hoog mogelijk moet opvoeren”.

Beide uitspraken toonen o. i. overtuigend aan, dat de S. zelf van de deugdelijkheid van zijn stelsel slechts weinig *verzekerd* is, en juist daarom achten wij zijne propaganda voor eene zoo in de lucht hangende zaak verkeerd. Deswege zouden wij het dan ook in den S. niet alleen niet afgekeurd, maar zeer stellig toegejuicht hebben, indien hij zijne denkbeelden neergeschreven en daarna in het onderste laadje van zijn schrijftafel opgeborgen had (zie blz. 7). Onrijpe denkbeelden hebben dit met onrijp ooft gemeen, dat zij er slechts bij winnen kunnen, indien zij eenigen tijd opgelegd worden.

2°. De S. meent, dat wij eene groote onjuistheid begingen door het te doen voorkomen, alsof hij von WUICH en ROHNE, op blz. 41 der

¹⁾ Blijkbaar is aan de aandacht van den Heer S. ontsnapt de critiek op zijne voorstellen van den Heer DE RIDDER in de Juni-aflevering, 1898, van dit tijdschrift, tenzij uit het zwijgen over dat opstel instemming met de daarin ontwikkelde denkbeelden moet worden afgeleid.

brochure genoemd, aanhaalde tot staving zijner denkbeelden, ontwikkeld op blz. 45. Waarlijk, wij hadden niet gemeend, dat de Heer S. het ons euvel duiden zou, indien wij in zijn geschrift eenig „esprit de suite” onderstelden; de tirade op blz. 45, welke wij afschreven, scheen ons — en schijnt ons nog — toe het résumé te zijn van S.’ denkbeelden omtrent de schietopleiding der infanterie en wij meenden dat, hetgeen daaraan onder het hoofd „Opleiding tot schutter” voorafging, als bewijsmateriaal voor de door ons aangevochten stellingen beschouwd mocht worden. Aangezien wij daaronder lezen: „De groote corypheeën op het „gebied der schietopleiding, von WUICH, ROHNE, enz., zeggen hetzelfde in „andere woorden, *maar toch zoeken wij onze kracht in individueel „juistheidsvuur, dat op het gevechtsveld slechts geringe waarde heeft,*” hebben wij, naar aanleiding van de door ons gecursiveerde woorden, het niet ongepast geacht aan te geven, *wat* beide autoriteiten omtrent het „Schul- (Präzisions-) schiessen” leeren en *dat* zij niet mochten aangehaald worden ter versterking van S.’ denkbeelden omtrent de schietopleiding. Dat de S. ons over deze handelwijze allerlei onaangename dingen zou kunnen zeggen, nemen wij, op zijn gezag, gaarne aan, maar dat hij daarbij het recht aan zijne zijde zou hebben, meenen wij te mogen betwijfelen.

3°. Dat de S. in zijne brochure in hoofdzaak geen personen aanviel, hebben wij uit de „Toelichtingen” voor het eerst vernomen en wij aanvaardden die verklaring volgaarne. Uit de brochure zelf hadden wij, en velen met ons, een gansch anderen indruk gekregen. Wil de S. dus in den vervolge den schijn vermijden personen aan te vallen, dan geven wij hem in overweging zich duidelijker uit te drukken.

4°. De cijfers, welke in deze brochure gegeven worden, bepalen zich tot een programma dat, in 1024 uren ingedeeld, den zesmaandschen oefeningsgang der infanterie aangeeft. De S. noemt het een beredeneerd programma, wij zouden het liever onder de onberedeneerde rangschikken. Dat binnen het aangegeven kader eene infanterie behoorlijk te oefenen is betwijfelen, ja ontkennen wij. De S. zelf zou het eigenlijk ook moeten ontkennen, want bedenkt men dat de Kapitein VAN TERWISGA een programma in \pm 2100 uren ingedeeld gaf en dat de S. in zijne beoordeeling daarvan 150 uren, als overbodige kennis verschaffende, aanmerkt, dan blijft er, na aftrek van deze 150 uren, tusschen den genoemden Kapitein en den S. nog een verschil van 926 uren, een getal, dat te groot is om gedekt te kunnen worden door de uitspraak: „En zoo zou ik kunnen voortgaan, maar ik zou dan te veel van Uw geduld vergen” (blz. 46), nota bene aan het adres van iemand, die uitdrukkelijk gezegd heeft: „Men *toone* dan *aan*, *wat* de man van het vorenstaande *niet* behoeft te kennen, puntsgewijze, enz”. (October-aflevering 1898, blz. 648).

5°. Vermakelijk is het v. MOLTKE-incident, als wij dit zoo noemen mogen. In de eerste brochure zegt de Heer S.: „In eene zijner redevoeringen tot den Rijksdag zeide de groote MOLTKE — sprekende over

„de discipline in het leger, en den daaruit voortspruitenden geest van „samenhang — het volgende...” In de tweede brochure wordt een citaat van bijna een bladzijde gegeven van de redevoering den 10^{den} Maart 1880 door v. MOLTKE uitgesproken, om te komen tot de conclusie: „Gelijk men ziet, van discipline geen woord!” en worden wij verwezen naar het Militair Weekblad No. 3 van 1899, waar de Luitenant von SCHMID weder een andere rede van v. MOLTKE citeert (3 April 1867) met de bijvoeging: „En was in von MOLTKE's rede sprake van de discipline? In het minst niet”. En zie in het M. W. No. 5 verschijnt een nieuw citaat van den Heer v. S., waaruit blijkt, dat v. MOLTKE „bien et dûment” (7 Juni 1872) gezegd heeft: „die Disziplin kann nicht einexerziert werden, sie will eingelebt sein.” Kluchtiger kan het niet!

Als nu de Heeren S. en v. S. uit al deze citaten maar hebben willen leeren, dat niet alleen de discipline, maar ook „das Gefühl des Zusammenhaltens unter allen Umständen” en niet minder „die Ausbildung und Festigung moralischer Eigenschaften”, dat dat alles *eingelebt* moet worden, en dat wij er daarom niet komen met *militaire oefening* alleen, maar dat daarevens noodig, ja broodnoodig is de *militaire opvoeding*, die niet „einexerziert,” maar slechts „eingelebt” kan worden.

* * *

Petites opérations de la guerre, d'après l'expérience des campagnes d'un siècle, par CH. BRIDE, capitaine breveté d'état-major (réserve) — Avec 24 croquis — Paris. Librairie militaire R. Chapelot et Co. 1899.

Wanneer de ondervinding van een eeuw wordt opgeroepen om de waarde te toetsen van de grondslagen voor de theorie der kleine oorlogshandelingen, behoeft men niet te vreezen voor gebrek aan materiaal. Op elk gebied leveren de oorlogen sinds het Napoleontische tijdperk, stof tot beschouwingen van strategischen en tactischen aard en de omvangrijke militaire literatuur toont genoeg dat dit terrein niet onbe arbeid is gebleven. Ook de Kapitein BRIDE wenscht ons, aan de hand der historie, de waarde te toonen van de tactische grondregels, ontwikkeld in de lessen der Hoogere Krijgsschool door den Generaal MAILLARD en den Commandant ROUSSET, in het bijzonder voor zoover zij betrekking hebben op de kleine oorlogshandelingen (*petites opérations de la guerre*); hij doet dit in een arbeid, dien wij niet aarzelen al dadelijk belangwekkend te noemen, ook al denken wij niet eenstemmig omtrent zijn uitgangspunten.

Moge het al onloochenbaar vaststaan, dat voor zoover dit de strategie betreft, de theorieën der groote meesters uit vroegere tijden nog steeds als zoodanig haar geldigheid hebben behouden, geenszins is dit het geval wat de tactiek aangaat. Moet aan de studie der vroegere veldtochten waarde toegekend worden om enkele tactische hoofdbeginselen op den voorgrond te brengen, het valt niet te ontkennen dat de moderne

bewapening der Europeesche legers een geheel nieuwe tactiek in het leven heeft geroepen, dat de massa's van de tegenwoordige legers fabelachtig zijn gestegen, terwijl de reusachtige ontwikkeling van spoorwegen en andere verkeersmiddelen, een snelheid van verzameling van aanzienlijke strijdkrachten op beperkte ruimte mogelijk maakt, waarvan onze vaders slechts een duister begrip, onze grootvaders echter geen flauw vermoeden konden hebben. Daarom dan ook zijn wij meer geneigd ons aan te sluiten bij de meening van den Majoor KUNZ ¹⁾, die in zijn Krijgsgeschiedkundige voorbeelden een ongeveer gelijksoortig doel beoogende, o.a. zegt: „Es hat sich eben Alles geändert, nicht zum wenigsten der Zeitgeist und sogar das Gelände und seine Bebauung. Neue Zeiten erfordern neue Mittel. Daher haben für die Taktiker nur die neuesten Kriegerischen Erfahrungen einen unbestreitbar hohen Werth, während der Strategie in früheren Kriegen seine Rechnung ebenso gut findet, wie in den neuesten Feldzügen”.

In het bijzonder, wanneer men de kleine oorlogshandelingen tot het onderwerp van beschouwingen maakt, moet liefst uitsluitend gesprokkeld worden op het krijgsgeschiedkundig gebied van af 1870 en daarom betreuren wij het, dat de schrijver, bij de overigens bescheiden afmeting van zijn arbeid, er niet de voorkeur aan heeft gegeven, om de voorbeelden uit de eerste helft dezer eeuw weg te laten en gelijktijdig die uit de tweede helft te vermeerderen, daarbij in het oog houdende wat KUNZ zegt: „Die *Fülle* der Kriegsgeschichtlichen Beispiele ist die Quelle, aus der man Belehrung schöpft”.

Schrijver vangt aan met: „*considérations générales*” en ontwikkelt daarin zijn meening omtrent de beteekenis van „*petites opérations de la guerre*”. Gedurende meer dan 50 jaren werd naar LALLEMAND daaronder verstaan: „*celles qui se lient avec les grandes opérations militaires, les précédent, les accompagnent et les suivent*”. Kapitein BRIDE vindt deze omschrijving te nevelachtig; evenmin aanvaardt hij, zooals hij zegt, de definitie der hedendaagsche meesters, omdat daaruit zijns inziens ten onrechte wordt afgeleid, dat de kleine operatiën in den oorlog slechts door kleine tactische eenheden, d.w.z. door infanterie alleen of door geïsoleerde cavalerie kunnen worden uitgevoerd, om ten slotte te komen tot een conclusie, naar onze meening echter niet nieuw en geenszins afwijkende van de tegenwoordig vrij algemeen erkende: „*petites opérations de la guerre*”, zijn „*des opérations de guerre exécutées par un chef en sous-ordre, avec un effectif de troupes généralement restreint, dans le but de préparer la réussite de l'opération principale, de tirer part de la victoire ou d'atténuer les conséquences d'un insuccès*”.

Hiermede is dus het kader van den arbeid bepaald. In het eerste gedeelte treffen wij zeer lezenswaardige beschouwingen omtrent de *aanvoorders*, de *troepen*, het *terrein*, *bosschen*, *bewoonde oorden*, *défilés*,

¹⁾ *Kriegsgeschichtliche Beispiele aus dem deutsch-französischen Kriege von 1870/71*, von KUNZ. Major a. D. Berlin 1897.

hoogten en laagten, een en ander aan de hand van de tegenwoordig geldende beginselen, althans wat de tactiek betreft. Ten opzichte van de eischen aan de troepenopleiding te stellen is de schrijver blijkbaar geen voorstander van beperkten diensttijd, waar hij van den Franschen soldaat zegt: „Nos régiments sont peuplés de jeunes soldats qu'une „loi de recrutement néfaste rend à la vie civile lorsqu'ils ont acquis „à peine la force corporelle et l'instruction militaire indispensables à „la guerre”.

Daarna wordt overgegaan tot de toelichting door voorbeelden van 1°. *verkenningen*; 2°. *konvoeien*, welke laatsten blijkbaar uit den tijd geraken en dan ook alleen worden getoetst aan gebeurtenissen uit de jaren 1797, 1806, 1807, 1812 en 1813; 3°. *fourageeringen en requisitiën*; 4°. *vernietiging van spoorwegen*; 5°. *rivierovergangen*; 6°. *nachtgevechten* en 7°. het *optreden van partijgangsters*.

Voor al de beide laatste onderwerpen worden oordeelkundig besproken en door enkele voorbeelden degelijk toegelicht. De aandacht, die in de militaire literatuur van den laatsten tijd in het bijzonder wordt gewijd aan het nachtgevecht, deed ons echter in die richting een bredere toelichting wenschen, die misschien niet achterwege zou zijn gebleven, wanneer een ruimer gebruik ware gemaakt van den krijgswetenschappelijken arbeid onzer oostelijke naburen.

Dit neemt echter niet weg dat het werk van den Kapitein BRIDE, voorzien als het is van 24 schetskaartjes, verdient gelezen en bestudeerd te worden en als zoodanig met vertrouwen aan onze officieren kan worden aanbevolen.

D. V.

Het geweer Mod./95 en zijne munitie. Voor het onderricht van onderofficieren, korporaals en manschappen, door J. M. ENTE VAN GILS; Eerste-Luitenant der Mariniers; Officier-Instructeur aan het Koninklijk Instituut van de Marine. Met 69 figuren. *Helder*, 1898. C. DE BOER JR.

Met zeer duidelijke figuren in den tekst toegelicht, wordt in een 32tal bladzijden het volgende aangegeven:

- 1°. Beschrijving van het geweer en van zijne onderdeelen, onder vermelding waartoe elk dezer dient.

Als hoofddeelen worden achtereenvolgens genoemd en beschreven: de loop met staartstuk, de grendel, het magazijn, de bajonet, de ontladstok, de lade, de handbeschermer en het beslag. Bij dit onderdeel der beschrijving wordt tevens aangegeven wat bovendien tot het geweer behoort, als daar zijn: geweerriem, monddeksel, schroevendraaier, pompkoord, staartstukborstel, vetlap, poetsstok, geweertrechter, handdrijver, hamer en bajonetscheede, om daarna te besluiten met eene verklaring der werking van repeteermeechanisme, grendel, trekker, enz.

- 2°. De behandeling van het geweer. Dit hoofdstuk bevat opeenvolgend: algemeene bepalingen, het uiteennemen en het ineenzetten, het onderhoud en de inspectie.
- 3°. De munitie, waarin de scherpe patroon, de patroon voor wachten, de losse patroon, de exercitiepatroon, de patroonhouder, het vullen der houders en de verpakking der houders worden behandeld.

Het geheel wordt besloten door vermelding van de voornaamste gegevens van geweer en munitie, den schootstafel voor een kogelgewicht van 10.15 Gr. en de baan voor het geweer.

Met de samenstelling van dit boekje heeft de Schrijver aan het kader en de minderen van het wapen, waartoe hij behoort, een dienst bewezen, want moeilijk kan op meer overzichtelijke wijze in een zoo kort bestek al het wetenswaardige van het klein-kaliber geweer voor hen worden verzameld.

O.

Tër aankondiging ontvangen.

Nederlandsch Indië onder het Regentschap van Koningin Emma. 1890—1898. Wetgeving en Bestuur. — Onderwijs. — Land- en Volkenkunde. — Taal en Oudheidkunde. — De studie der levende Natuur. — Mijnwezen en Aardkunde. — Meteorologie en Aardmagnetisme. — Protestantische Zending en Maatschappelijk Werk. — Katholieke Missie. — Europeesche Cultures. — Openbare Werken. — Geldmiddelen, Munt- en Bankwezen. — Opium-regi. — Leger. — Marine. — *Batavia* 1898. G. KOLFF & Co.

Het Historisch Museum van het Korps Rijdende Artillerie, door N. J. A. P. H. VAN ES, Kapitein der Rijdende Artillerie. III. 1806—1810. Met illustratiën van HOYNK VAN PAPENDRECHT, KRABBÉ, STARING en VAN ES, en ornamentatie van COLENBRANDER en ROSKAM. Niet in den handel. *Arnhem*, 1898. COERS & ROEST. G. J. THIEME.

Der Dienst des Truppen-General Stabes im Frieden, von v. JANSON, Generalleutnant und Kommandeur der 3 Division. *Berlin* 1899. MITTLER UND SOHN. Prijs 3 M., 50 Pf.
